

Lilli Vepsä

KOTIYMPÄRISTÖN KARTOITUSLOMAKKEEN SUUNNITTELU
JA ARVIOINTI OSANA KOTIUTTAMISTYÖKALUA

Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma

AMK

2014

KOTIYMPÄRISTÖN KARTOITUSLOMAKKEEN SUUNNITTELU JA ARVIOINTI OSANA KOTIUTTAMISTYÖKALUA

Vepsä, Lilli
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma
Elokuu 2014
Ohjaaja: Sallinen, Merja
Sivumäärä: 39
Liitteitä: 8

Asiasanat: esteettömyys, esteettömyyden arviointi, kotiympäristö, lonkkamurtuma, kuntoutus

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella esteettömyyden kartoituslomake ja siihen liittyvät raportointiominaisuudet Kotiuttamistyökalun osaksi. Kotiuttamistyökalua kehittää Satakunnan ammattikorkeakoulun Esteettömyyden tutkimus- ja osaamiskeskittymä. Kehittämistyötä on toteutettu yhteistyössä Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden, Porin perusturvan Kuntoutus- ja Sairaala-palveluiden ja Vanhuspalveluiden kotihoidon kanssa. Kotiuttamistyökalua kehitetään apuvälineeksi perusterveydenhuollon sairaalaosastoille ikääntyneiden lonkkamurtumapotilaiden kotiutustilanteisiin.

Sähköisen esteettömyyden kartoituslomakkeen tavoitteena on nopeuttaa esteettömyyskartoitukseen ja raportointiin liittyviä toimenpiteitä. Työkalu on tarkoitettu sosiaali- ja perusterveydenhuollon ammattilaisten käyttöön. Kartoituslomake suunniteltiin kaikille käyttäjäryhmille sopivien periaatteiden mukaisesti. Kohderyhmä huomioidtiin kaatumista ehkäisevien ulkoisten ympäristötekijöiden näkökulmasta.

Kartoituslomakkeen toimivuutta kokeiltiin esteettömyyskartoituksen ohella lonkkamurtuman sairastaneen ikäihmisen kodissa. Pilotointi toteutettiin paperisena lomakkeena. Esteettömyyskartoitus toteutettiin opinnäytetyöntekijän ja kehittämistyöryhmään kuuluvan opiskelijan toimesta. Aineistonkeruumenetelminä käytettiin esteettömyyskartoitusta, havainnointia ja asiakkaan haastattelua. Esteettömyyskartoituksen apuvälineinä oli metrimitta ja kamera. Lisäksi esteettömyyskartoituksesta laadittiin esteettömyys selvitys raportointiominaisuuksia kokeilemalla.

Pilotoinnista saatujen tulosten jälkeen kartoituslomaketta muokattiin ja se viimeisteltiin yhteistyössä projektityöntekijöiden kanssa. Tämän jälkeen kartoituslomake toteutettiin sähköiseen muotoon. Kartoituslomake on suunniteltu suositustasoisesti esteettömyyskartoituksen apuvälineeksi.

PLANNING AND EVALUATION OF A FORM FOR CHARTING THE HOME ENVIRONMENT AS PART OF A TOOL FOR DISCHARGE

Vepsä, Lilli

Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Rehabilitation Counselling and Planning

August 2014

Supervisor: Sallinen, Merja

Number of pages: 39

Appendices: 8

Key words: accessibility, evaluation of accessibility, home environment, hip fracture, rehabilitation

The purpose of this action research was to plan a form for charting accessibility and the related reporting characteristics as part of a Tool for discharge. The Tool for discharge is developed by Accessibility Research Group at Satakunta University of Applied Sciences. This development work is a joint project involving SAMK students, Rehabilitation and Hospital Services and Home Care of the Elderly from the Basic Security of Pori. The Tool for discharge is developed for the wards in basic health care to be used in discharging elderly hip fracture patients.

The aim of the electric form for charting accessibility is to speed up the procedures related to accessibility charting and reporting. It is intended for social and health care providers in basic health care. The form was designed with consideration of the principles appropriate for all users. The target group was defined on the basis of the environmental factors preventing falling.

In addition to charting accessibility, the usability of the form was tested in an elderly person's home who had suffered from a hip fracture. The piloting of the form was performed by using a paper version of the form. Accessibility charting was carried out by the author and another student. The feedback material on the form was collected by observation and an interview. A metric measure and a camera were used as tools in the accessibility charting. In addition, an accessibility description was produced by testing the reporting characteristics and based on the accessibility charting.

The form was improved on the basis of the results of the pilot study and then completed in co-operation with the project workers. When the form was in its final form, an electronic version of it was made. The form can be used in accessibility chartings and it should be used as the basis for recommendations.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KOTIUTTAMISTYÖKALU JA YHTEISTYÖTAHOT	6
3	OPINÄYTETYÖN TEHTÄVÄ JA TAVOITTEET	7
4	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
4.1	Asuinympäristön esteettömyys	8
4.2	Rakennetun ympäristön haasteet	10
4.3	Kaatumisriskiä aiheuttavat ympäristötekijät.....	11
4.4	Rakentamisen esteettömyyttä ja korjausrakentamista ohjaavat lait, asetukset ja suositukset.....	12
4.5	Esteettömyyden arviointimenetelmiä	13
4.6	Esteettömyyden arviointi kohderyhmän kuntoutumisen tukena.....	14
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA TULOKSET	15
5.1	Kartoituslomakkeen suunnittelun vaiheet.....	16
5.2	Kartoituslomakkeeseen valitut esteettömyyssuositukset.....	18
5.2.1	Sisäänkäynti	19
5.2.2	Yleiset sisätilat	20
5.2.3	Makuuhuone.....	20
5.2.4	Wc- ja peseytymistilat.....	20
5.2.5	Keittiö	21
5.2.6	Muut yleisesti kartoitettavat tekijät.....	21
5.2.7	Taloyhtiön lupa-asiat.....	22
5.3	Pilotoinnin toteutus	23
5.4	Pilotoinnin tulokset.....	26
5.4.1	Tuotteen uusi muoto.....	26
5.4.2	Käytettävyys ja asiasisällön sopivuus kohderyhmälle ja kohdeympäristössä	27
5.4.3	Informatiivisuus	28
5.4.4	Selkeys ja johdonmukaisuus	28
5.5	Kehittämisideat ja muut huomiot.....	29
5.6	Kartoituslomakkeen toteutetut muutokset	30
6	POHDINTA.....	32
6.1	Opinnäytetyöprosessi	32
6.2	Tutkimuslupaprosessi ja eettisyys	35
6.3	Lisätutkimusaiheet	35
	LÄHTEET.....	37
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Satakunnan ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämistyön tavoitteena on useiden vuosien ajan ollut esteettömyyden edistäminen. Yhtenä osa-alueena on kehitetty rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitukseen soveltuvaa WEB-pohjaista sähköistä kartoitus- ja raportointityökalua. Sähköinen kartoitustyökalu sisältää tällä hetkellä Invalidiliiton ESKEH- esteettömyyden arviointimenetelmään sisältyvät kartoituslomakkeet sekä julkisiin liikuntapaikkoihin ja aistiympäristöön soveltuvia kartoituslomakkeita. (Karinharju & Tupala 2014, 28 ; Laitinen 2014, 5.) Kehittämistyö on laajentunut julkiseen rakennettuun ympäristöön soveltuvista kartoituslomakkeista kotiympäristöön soveltuviin kartoituslomakkeisiin. Yhtenä kehittämisen kohteena on Kotiuttamistyökalu, jota kehitetään sosiaali- ja perusterveydenhuollon apuvälineeksi.

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä laadittiin Kotiuttamistyökaluun soveltuva esteettömyyskartoituslomake edellä mainittuun sähköisen kartoitus- ja raportointityökalun osaksi. Kotiuttamistyökalun sisältöä kuvataan työssä Kotiuttamismallina. Kotiuttamismalli on sairaalasta ikääntyneen lonkkamurtumapotilaan kotiuttamiseen liittyvä toimintamalli, joka sisältää asiakkaan toimintakykyä ja kodin esteettömyyttä arvioivia lomakkeita. Näiden lomakkeiden käytön tavoitteena on tuottaa kokonaisvaltaisesti arviointitietoa potilaan toimintakyvystä ja kotiutumiskunnosta. Tavoitteena on mahdollistaa turvallinen kotiutuminen sairaalasta ja tukea kuntoutujan kotona asumista.

Kotiympäristön esteettömyyden arviointivälineeksi suunniteltava kartoituslomake ja siihen liitettävät raportointiominaisuudet on tarkoitettu apuvälineeksi nopeuttamaan esteettömyyskartoituksesta suoriutumista ja -raportin laatimista. Kotiympäristön esteettömyyden arvioinnin yhtenä tavoitteena on asunnon muutostöihin liittyvien muutosprosessien käynnistäminen ennen kotiutumista. Kartoituslomake suunniteltiin lonkkamurtumasta kuntoutuville ikäihmisille, mutta tavoitteena on että se pienin muutoksin soveltuisi kaikille käyttäjäryhmille. Lomakkeella kartoitetaan pääosin fyysistä ympäristöä ja se tuottaa objektiivista tietoa kartoituskohteesta.

2 KOTIUTTAMISTYÖKALU JA YHTEISTYÖTAHOT

Kotiuttamistyökalan sisältöä kuvataan työssä Kotiuttamismallina. Kotiuttamismalli on sairaalasta ikääntyneen lonkkamurtumapotilaan kotiuttamiseen liittyvä toimintamalli, jota kehitetään apuvälineeksi sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden käyttöön. Kotiuttamismallia kehittää Satakunnan ammattikorkeakoulun Esteettömyyden tutkimus- ja osaamiskeskittymä. Kehittämistyötä toteutetaan Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opinnäytetöiden ohella yhteistyössä Porin Perusturvan Kuntoutus- ja sairaalapalveluiden ja Vanhuspalveluiden kotihoidon kanssa.

Kotiuttamismallin sisältöä on suunnitellut Kuntoutuksen ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittava opiskelija yhteistyössä kehittämistyöryhmän kanssa (Mäki-valli 2014.) Toimintakykytesteistä malliin on fysioterapiaopiskelijan opinnäytetyönä pilotoitu Katzin Indeks, Elderly Mobility Scale ja Myöhäisiän depressioseula. Toimintakykytestit mittaavat lonkkamurtumapotilaan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja kognitiivista toimintakykyä. (Nissilä 2013, 7, 41–42.) Kuntoutusohjaus ja -suunnittelun opinto-ohjelmaa suorittavana opiskelijana minun aiheekseni rajautui kodin esteettömyyttä kartoittavan lomakkeen suunnittelu ja raportointiominaisuuksien laatiminen.

Kotiuttamismallin kehittämistyön ensimmäisenä kohderyhmänä ovat iäkkäät lonkkamurtumapotilaat, joiden kotiutuminen perusterveydenhuollon sairaalaoastolta takaisin omaan kotiin on pitkittynyt toimintakyvyn aleneman vuoksi. Lönnroosin (2008, 302) mukaan lonkkamurtumien on todettu olevan kansanterveydellisesti merkittävä taloudellinen haaste. Väestörakenteen ikääntymisen myötä ennusteena on lonkkamurtumien lukumäärän kasvu. Muun muassa tämän vuoksi lonkkamurtumien hoitoon liittyvällä kuntoutuksella on ensiarvoisen tärkeä rooli.

Tutkimusten mukaan Suomessa hoidetaan vuosittain noin 7000 lonkkamurtumaa (Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Ortopediyhdistyksen asettama työryhmä 2011). Vuonna 2000 yli 64-vuotiaiden akuuttia sairaalahoitoa vaativien kaatumisvammojen kustannusten on arvioitu olevan 39 miljoonaa euroa, josta lonkkamurtumien kustannusten osuudeksi on arvioitu 82 %. Lonkkamurtumapotilaan hoidon keskimääräiseksi kustannukseksi on vamman jälkeisen vuoden ajalta arvioitu

15 500 euroa. Mikäli omassa kodissa asunut ikäihminen joutuu lonkkamurtuman jälkeen pysyvään laitoshoittoon, kustannusten on arvioitu olevan 38 500 euroa. (Mänty, Sihvonen, Hulkko & Lounamaa 2006, 4.) Vuoden 2010 arvion mukaan hoidon kustannustaso on edelleen noussut. Arvion mukaan kotona asuvan osalta lonkkamurtuman hoidon kustannukset ovat 19 150 euroa ja pysyvän laitoshoidon osalta 47 100 euroa. Lonkkamurtuman saaneista iäkkäistä 13 % on arvioitu joutuvan pysyvästi laitoshoittoon. Yli kolmannes kuolee vuoden sisällä tapahtumasta. (Pajala 2012, 24–26.)

3 OPINÄYTETYÖN TEHTÄVÄ JA TAVOITTEET

Tämän toiminnallisen opinäytetyön tehtävänä ja tavoitteena oli:

- suunnitella ja toteuttaa asuintilaan soveltuva esteettömyyden kartoituslomake ja siihen liitettävät raportointiominaisuudet osaksi Kotiuttamisen sähköistä kartoitus- ja raportointityökalua
- valita kartoituslomakkeen kysymysten tueksi asuintilaan soveltuvat esteettömyyssuositukset
- pilotoida kartoituslomakkeen toimivuutta esteettömyyskartoituksen ohella 1-2 lonkkamurtumasta kuntoutuvan ikäihmisen kotiympäristössä
- laatia esteettömyyskartoituksen tuloksista esteettömyyselvytys käyttämällä kartoitustyökaluun laadittuja raportointiominaisuuksia

Tämän työn kohderyhmänä olivat perusterveydenhuollon sairaalaosastolta kotiutuksessa olevat iäkkäät lonkkamurtumapotilaat, joiden sairaalaoloaika oli toimintakyvyn aleneman vuoksi pitkittynyt. Kohderyhmään kuuluivat myös sairaalaosastolta lähiaikoina kotiutuneet asiakkaat. Kohderyhmään kuuluvat olivat yli 65-vuotiaita, lonkkamurtuman sairastaneita, omassa kodissa asuvia ikäihmisiä Porin Perusturvan alueelta. Omalla kodilla tarkoitetaan myös ikäihmisten palvelutaloissa ja palveluasumisen piirissä asuvia henkilöitä. Lonkkamurtumalla tarkoitetaan reisiluun yläosan murtumaa, joka on aiheutunut kaatumisen tai matalalta putoamisen yhteydessä.

Tavoitteena on että kartoituslomake soveltuu lonkkamurtumasta kuntoutuvan ikäihmisen kotiympäristön kartoittamiseen. Kartoituslomakkeella tavoitellaan kotiympä-

ristön olennaisimpien ja tärkeimpien fyysistä liikkumista rajoittavien esteiden ja kaatumista ehkäisevien ulkoisten vaaratekijöiden kartoittamista. Lomakkeeseen valittavilla esteettömyyssuosituksilla tavoitellaan objektiivista tietoa kartoituskohteesta. Lisäksi lomakkeen tulee olla helposti muunneltava kaikille käyttäjäryhmille. Kartoitustlomakkeeseen laadittavien raportointiominaisuuksien tavoitteena on helpottaa ja nopeuttaa esteettömyyskartoituksesta toteutettavan raportin kirjoittamista. Sähköisen kartoitustyökalun käyttö kartoituksen apuvälineenä tuottaa raportointiominaisuuden kautta tiedot kartoituksen tuloksista. Nämä tiedot siirretään työkalusta word-tiedostoon, jonka jälkeen raportista muokataan virallinen esteettömyys selvitys.

4 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Työn teoreettisena lähtökohtana perehdyttiin esteettömyyteen. Esteettömyyttä tarkasteltiin rajatusti, pääosin fyysisen asuin ympäristön esteettömyyden ja rakennetun ympäristön haasteisiin perehtyen. Lonkkamurtumasta kuntoutuvien ikäihmisten erityistarpeet huomioitiin kaatumista ehkäisevien ulkoisten riskitekijöiden näkökulmasta. Työssä suunniteltavan kartoituslomakkeeseen valittavien esteettömyyssuositusten osalta perehdyttiin rakentamista ohjaavaan lainsäädäntöön ja esteettömyyssuosituksiin ja erilaisiin esteettömyyttä kartoitaviin arviointimenetelmiin. Lisäksi perehdyttiin esteettömyyden arviointiin kohderyhmän kuntoutumisen näkökulmasta. Kartoitustlomakkeen suunnittelun viitekehikseksi tarkentui kaikille sopivan (Design for All) suunnittelun periaatteet.

4.1 Asuin ympäristön esteettömyys

Kaikille sopivan (Design for All) suunnittelun periaatteina painotetaan mahdollisimman esteettömien, toimivien ja saavutettavien tilojen, palvelujen ja helppokäyttöisten tuotteiden suunnittelemista kaikille käyttäjäryhmille (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2010, 62). Nykysuuntausten mukaan esteettömäksi suunniteltujen kotien ja ympäristöjen tulisi olla turvallisia ja toimivia kokonaisuuksia kaikille käyttäjille. Tämän lisäksi asuintilan suunnittelussa on tärkeää ja tarpeellista huomioida asukkaan

yksilöllinen toimintakyky ja elämäntilanteeseen liittyvät tekijät. (Könkkölä 2003, 23.)

Esteettömien asuin- ja elinympäristöjen kehittämisen tavoitteena on helpottaa tavallisen kotiarjen sujumista, tukea osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja mahdollistaa mahdollisimman itsenäinen elämä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 61). ”Esteettömyydellä ja saavutettavuudella tarkoitetaan, että ihmiset pystyvät käyttämään tuotetta, tilaa tai palvelua iästä, sairaudesta, vammasta tai toimintarajoitteesta huolimatta”. Fyysistä esteettömyyttä kuvataan osallistumisen edellytyksenä. Ympäristön fyysisillä järjestelyillä, esimerkiksi hisseillä ja erilaisilla luiskilla tuetaan osallistumisen mahdollisuuksia ja toimintakykyä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 19.)

Fyysisesti esteettömässä kodissa on huomioitu muun muassa sisä- ja ulkotilojen tasoiset, portaattomat ja kynnyksettömät kulkuyhteydet sekä kulkuväylien, esimerkiksi luiskien, oviaukkojen, hissien ja wc-tilojen riittävän väljä mitoitus. Turvallista kulkemista ja liikkumista on helpotettu luistamattomin pintamateriaalein, käsijohteilla ja tukitangoilla. Esteettömyyteen liittyvänä olennaisena tekijänä on huomioitu ulottuminen ja ulottumisetäisyydet, orientoitumisen ongelmat ja valaistusolosuhteet. (Ruskovaara 2009, 8.)

Toimintakyvyn alentuessa väliaikaisesti tai pysyvästi, esteettömyyden merkitys korostuu ja se saattaa muodostua edellytykseksi henkilön suoriutumisen ja selviytymisen kannalta. Toimintakyky on vahvasti riippuvainen ympäristöstä, jossa henkilö toimii. Ympäristötekijät voidaan määritellä henkilön toimijuutta tukeviksi tai haittaaviksi tekijöiksi. (Mäkelä 2013, 10.) Toimivalla ja esteettömällä kotiympäristöllä voidaan kompensoida toimintakyvyn rajoituksia ja ylläpitää turvalliseksi koettuja sosiaalisia suhteita. Esimerkiksi ikääntymisen myötä toimintakyvyn rajoitukset lisääntyvät vähitellen. Liikkumisongelmat yleistyvät iän ylittäessä 75 vuotta. Aistitoiminnot, esimerkiksi näkö ja kuulo heikentyvät. Toimintakyvyn ja liikuntakyvyn heikentymisen myötä elinpiiri kaventuu ja omasta kodista sekä lähiympäristöstä tulee yhä merkittävämpiä tekijöitä ikäihmisen hyvinvoinnin näkökulmasta. (Ruonakoski 2004, 10–11.)

4.2 Rakennetun ympäristön haasteet

Rakennetun ympäristön merkittävänä haasteena on miten vanhaa rakennuskantaa edustavat kodit saadaan peruskorjattua niin, että ne vastaisivat nykyajan esteettömyyden periaatteita (Kivi & Nurmi-Koikkalainen 2007, 18–19). Suomessa kotona asuvia yli 65-vuotiaita ikäihmisiä on arvioitu olevan vuoteen 2030 mennessä 1,5 miljoonaa. Arvioiden mukaan Suomessa tarvitaan miljoona esteetöntä asuntoa, mikäli tavoitteena on, että yli 75-vuotiaista 90 % asuu omassa kodissaan. Kun otetaan huomioon 1-1,5 %:n vuositasolla uudistuva rakentamiskanta, voidaan todeta, että yksistään uudisrakentamisella ei vastata esteettömyyden haasteisiin. (Ympäristöministeriön www-sivut.)

Esteelliset asuinrakennukset heikentävät iäkkäiden mahdollisuuksia asua omassa kodissaan ja lisäävät tapaturmariskiä. Vanhojen kerrostalojen osalta hissittömyys on yksi merkittävimmistä haasteista esteettömyyden näkökulmasta. Olemassa olevien hissien pieni koko vaikeuttaa usein myös liikkumista. Vuonna 2011 Suomessa on arvioitu olevan yli kolmekerroksisia hissittömiä kerrostaloja yli 18000. Näissä hissittömissä taloissa on arvioitu olevan noin 402000 asuntoa ja niissä asuvista asukkaista yli 65-vuotiaita on arvioitu olevan noin 99000. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 21–22.)

Vanhan rakennuskannan rakennustavoista johtuvista syistä ahtaat pesutilat, lattioiden tasoerot, kapeat oviaukot ja korkeat kynnykset aiheuttavat ongelmia. Uudisrakentamisen myötä edellä mainitut epäkohdat vältetään uusien rakentamiseen liittyvien lakimuutosten toimesta. (Siitonen 2010, 528–529.) Yhtenä uusimmista esteettömyyttä edistävästä laeista on Maankäyttö- ja rakennuslakiin (958/2012) lisätty lakipykälä esteettömyydestä 117 e §: ”Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet suunnitellaan ja rakennetaan niiden käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon erityisesti lasten, vanhusten ja vammaisten henkilöiden kannalta”.

Terveys 2011-tutkimuksessa kysyttiin yli 70 vuotta täyttäneiltä ikäihmisiltä asuntoon ja asumisympäristöön asumista tai liikkumista haittaavista ja helpottavista tekijöistä.

20 % naisista ja 13 % miehistä kertoi asunnossaan tai asuintalossaan olevista haasteista. Liikkumista haittaavina tekijöinä koettiin portaat, hissien puute, kynnykset, kapeat oviaukot ja tukikahvojen puute. Joka kymmenes ilmoitti portaiden olevan liikkumista vaikeuttava este. Joka kuudes käytti liikkumisen tukena luiskaa. Runsaalla kolmanneksella oli käytössään valot automaattisesti sytyttävä liiketunnistin. Joka neljäs nainen ja kymmenesosa miehistä kokivat asunnon varustetason puutteelliseksi. Yleisimmin mainittiin kaappien ja työtasojen väärä korkeus. Muutama prosentti koki myös valaistuksen ongelmallisena. Tutkimuksesta ilmeni myös asumista vaikeuttavina tekijöinä peseytymis- ja ruoanvalmistusmahdollisuuksien- sekä juoksevan lämpimän veden puutteista johtuvat olosuhteet. (Hurnasti, Sainio, Aromaa & Koskinen 2012, 149–150.)

Arkkitehti Kirsti Pesolan (2010) mukaan rakennetun ympäristön pahimpia ongelmia aiheuttavat seuraavat tekijät:

- ulko- ja sisäportaot sekä jyrkät luiskat
- muut tasoerot ja kynnykset
- pienet ja ahtaat tuulikaapit ja eteiset
- pienet kattamattomat sisäänkäyntitasanteet
- kapeat kulkuväylät
- raskaat ovet ja ovien aukaisemiseen liittyvät tilamitoitukset
- pienet wc- tai peseytymistilat
- liukkaat lattiamateriaalit
- tukikaiteiden puute
- väärällä korkeudella olevat tukikaiteet
- käyttökytkinten ja -pistorasioiden huono sijainti
- valaistusolosuhteet
- puuttuvat kontrastit

4.3 Kaatumisriskiä aiheuttavat ympäristötekijät

Kaatumisvaaraa aiheuttavat tekijät jaetaan sisäisiin ja ulkoisiin riskitekijöihin. Kaatumisriskiä arvioitaessa tulee aina huomioida monitekijäisyys. Sisäiset tekijät liittyvät henkilön omiin ominaisuuksiin, muun muassa terveydentilaan ja liikkumisky-

kyyn. Ulkoiset riskitekijät liittyvät fyysiseen ympäristöön, eritoten kotiympäristön ja lähiympäristön ominaisuuksiin. Ulkoisten riskitekijöiden on havaittu olevan yleisiä alle 80-vuotiailla kotona asuvilla ikäihmisillä. Tutkimusten mukaan kahdeksalla kymmenestä on todettu olevan ulkoisia vaaratekijöitä asuinympäristössä. (Mänty ym. 2006, 5, 10.)

Iäkkäiden henkilöiden kaatumistapaturmista yleisimmät kaatumisen ulkoiset vaaratekijät liittyvät kävelypintoihin, huonekaluihin, jalkineisiin, kylpyhuone ja wc-tiloihin, portaisiin, valaistukseen ja apuvälineisiin (Mänty ym. 2006, 11). Kaatumisen riskitekijöinä pidetään fyysisen ympäristön suunnittelun epäkohtia, kalusteiden sijoittelua ja toimimattomuutta, kulkupintojen kuntoa ja huonoja valaistusolosuhteita. Riskitekijöiksi luokitellaan myös huonot jalkineet, matalat tuolit ja liian korkea vuode. (Jäntti 2008, 288, 296–297, 299.) Lisäksi sään vaihteluun liittyvien keliolosuhteiden on todettu lisäävän kaatumisen vaaraa (Pajala, 2012, 48).

Kodin muutostöiden yleisimpinä toimenpiteinä toteutetaan kynnysten poistoja, asennetaan käsihoiteita portaisiin, tukikahvoja wc- ja peseytymistilanteisiin. Kaatumisen riskitekijöinä suositellaan huomioimaan huono valaistus ja kulkuväylillä olevat esteet (matot, huonekalut, esineet, kynnykset). Kotona apuvälineiksi suositellaan wc-istuimen koroketta, vuoteen sängynjalkojen korotuksia ja tuolin koroketta. (Lönnsroos 2008, 312.)

4.4 Rakentamisen esteettömyyttä ja korjausrakentamista ohjaavat lait, asetukset ja suositukset

Esteettömyys liittyy vahvasti Suomen perustuslakiin. Suomen perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. ”Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella”. (Suomen perustuslaki 11.6.1999/ 731, 6 §.)

Suomessa rakentamista säätelee lainsäädäntö; Suomen rakentamismääräyskokoelma sekä Maankäyttö- ja rakennuslaki ja -asetus. Määräyksillä tavoitellaan esteetöntä ja

toimivaa sekä kaikille soveltuvaa ympäristöä. Lainsäädännön avulla pyritään asettamaan esteettömän rakentamisen vähimmäisvaatimukset. (Nordlund 2008, 63.) Suomen Maankäyttö- ja rakennuslaki sisältää rakentamista koskevia yleisiä periaatteita ja teknisiä vaatimuksia sekä määrittelee rakentamiseen liittyvän lupamenettelyn ja viranomaisvalvonnan. Suomen rakentamismääräyskokoelma sisältää tarkemmat rakentamiseen liittyvät, asetuksena määritellyt säännökset, jotka ovat velvoittavia. Rakennuksen korjaus- ja muutostöissä määräyksiä sovelletaan niiltä osin kuin toimenpiteen laatu ja laajuus tai sen käyttötapaa muutettava osa edellyttävät, mikäli määräyksessä nimenomaisesti ei ole toisin määrätty. Rakentamismääräyskokoelmaa uudistettaessa uusista asetuksista löytyy tieto siitä, koskeeko se uudisrakentamista vai rakennuksen korjaus- tai muutostyötä. (Ympäristöministeriön www-sivut.)

Maanrakennuslain (MRL 117 § 3mom.) mukaan asunosuunnittelussa painotetaan asumiseen tarkoitettujen tilojen toimivuutta, soveltuvuutta erilaisiin ja muuttuviin asumistarpeisiin. Asunnon tulisi soveltua myös liikunta- ja toimintarajoitteisille ihmisille (MRL 117 § 3 mom., 52). Suomen rakentamismääräyskokoelman osa G1 (2005, asunosuunnittelu, määräykset ja ohjeet), F1 (2005, Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet) sekä F2 (2001, rakennuksen käyttöturvallisuus, määräykset ja ohjeet) sisältävät asuinhuoneistoa koskevia rakentamismääräyksiä ja ohjeita (Ympäristöministeriön www-sivut).

4.5 Esteettömyyden arviointimenetelmiä

Rakennetun ympäristön esteettömyyden kehittämiseksi ja arvioimiseksi on kehitelty useita erilaisia arviointimenetelmiä ja erilaisia esteettömyyttä kartoittavia tarkastuslistoja. Suurin osa näistä on paperisia kartoituslomakkeita. Osaan näistä menetelmistä on liitetty ajankohtaista tietoa rakentamista säätelevistä laeista ja suositustasoisia esteettömyysohjeistuksia.

Invalidiliitto Ry:n projektissa kehitetty ESKEH-arviointimenetelmä on fyysiseen, julkiseen rakennettuun ympäristöön liittyvä esteettömyyskartoitusmenetelmä, jonka avulla voidaan tuottaa tarkkaa mittatietoa kartoitettavasta kohteesta ja selvittää toimenpiteitä vaativia ongelmakohteita. Esteettömyyskartoitusmenetelmää voi hyödyn-

tää monin eri tavoin; mm. asiantuntija-arviona, esteettömyyskierrosmenetelmänä ja käyttäjäarviona. Menetelmä sisältää kartoituskriteerit, jossa on huomioitu Suomen rakentamismääräysten lisäksi useiden eri tahojen laatimia esteettömyysohjeita ja suosituksia. (Ruskovaara 2009, 9.) ESKEH- arviointimenetelmä löytyy verkkosivustolta www.esteeton.fi. Muun muassa näitä kartoituslomakkeita on kehitetty Satakunnan ammattikorkeakoulun esteettömyyden kehittämistyössä sähköisen kartoitus- ja raportointityökalun osaksi, jotta esteettömyyskartoituksen teko nopeutuisi.

ARVI-asunnon arviointimenetelmä on esteettömyyden arviointityökalu. ARVI on tietokanta, joka löytyy Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen verkkosivuilta www.ara.fi/arvi. Se on tarkoitettu apuvälineeksi esteettömän asuinympäristön arviointiin ja suunnitteluun. ARVI-tietokanta sisältää rakennusmääräyksiä, ohjeita ja suosituksia esteettömien asuntojen suunnitteluun. ARVI-tietokanta sisältää liikku- mis- ja toimimisesteisten asukkaiden profiilikuvaukset. (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen www-sivut).

Invalidiliiton julkaisema kirja Katse Kotiin – Tietoa toimivasta asumisesta sisältää esteettömän asumisen lyhyen tarkistuslistan, johon on sisällytetty yleisellä tasolla määriteltyjä asunnon esteettömyyttä huomioivia perusasioita. Se ei sisällä rakennusprosessin teknisiä tietoja. Tarkistuslistaa voi käyttää apuna asunnon esteettömyyttä ja toimivuutta kartoitettaessa esimerkiksi asunnon hankinnan yhteydessä. (Nordlund 2008, 69.) IKINÄ-opas on kaatumista ehkäisevän toimintaan suuntautunut opas, joka sisältää ympäristön esteettömyyden tarkastuslistan. Se perustuu kansainväliseen tutkimustietoon ja kaatumista ennalta ehkäisevään toimintaan. Tarkastuslista toimii apuvälineenä asunnon ympäristöön liittyvien tekijöiden kartoittamisessa. (Pajala 2012.) Nämä kaksi edellä mainittua kartoituslistaa soveltuvat helppokäyttöisinä ja lyhyinä tarkistuslistoina sekä ammatti-ihmisten että asukkaan henkilökohtaiseen käyttöön.

4.6 Esteettömyyden arviointi kohderyhmän kuntoutumisen tukena

Kotiympäristön vaaratekijöiden kartoittaminen on tärkeä osa opinnäytetyön kohde- ryhmään kuuluvien lonkkamurtumasta kuntoutuvien ikäihmisten kuntoutusta. Pajalan

(2012, 52) mukaan kodin muutostöillä tuetaan lonkkamurtumasta kuntoutuvan ikäihmisen mahdollisimman itsenäistä arjesta selviytymistä. Kotiympäristön kartoitus suositellaan tehtäväksi moniammatillisena yhteistyönä, esimerkiksi toimintaterapeutin, fysioterapeutin ja kotihoidon työntekijöiden kesken.

Asumisolaja kartoitettaessa toimintakyvyn keskeisenä arvioinnin kohteena on yksilön päivittäisistä toiminnoista suoriutuminen. Päivittäisiä toimintoja arvioitaessa ympäristön vaatimukset toimintakyvyn suhteen ovat asumismuodosta riippuen hyvin erilaiset. Omakotitalo, kerrostalo, palveluasunto, vanhainkoti, maalla tai kaupungissa asuminen asettavat yksilöllisiä erilaisia haasteita esteettömyydelle. (Laukkanen, 2010, 264.)

Toimintakyvyn arviointi liittyy keskeisesti palvelutarpeen arviointiin. Toimintakyky voidaan määritellä joko voimavaralähtöisesti tai todettuina toiminnan vajeina. Ikäihmisen oma arvio omasta toimintakyvystä tulisi myös huomioida olennaisena osana palvelutarpeen arviota. Toimintakyky voidaan määritellä myös toimijuuden kautta, jolloin näkökulmana korostuu kuntoutujan oma näkemys hänelle tärkeistä ja merkityksellisistä arkeen ja hänen selviytymisensä tasoon liittyvistä tekijöistä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006, 4.)

Kotiympäristöä kartoitettaessa on tärkeää arvioida päivittäisiin toimiin liittyvät tilanteet ja avun tarve. Kartoituksessa suositellaan arvioitavaksi päivittäisiin toimiin liittyvät tilat ja tilanteet, joista asiakkaan tulisi selviytyä itsenäisesti. Tärkeää on arvioida esimerkiksi liikkumista sisä- ja ulkotiloissa, siirtymisiä tuolista ja vuoteelta, peseytymistä, pukeutumista, wc- ja peseytymis- ja ruokailutilanteita. (Pajala 2012, 52.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA TULOKSET

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tuotteena toteutui sähköiseen Kotiuttamistyökaluun kotiympäristön kartoituslomake. Kartoituslomake onnistuttiin toteuttamaan sähköisenä kysymysten osalta. Raportointiominaisuudet jäivät toteuttamatta järjestelmän

tallentamistoimintoihin liittyvän ongelman vuoksi. Työn toteutus eteni paperisen lomakkeen suunnittelemisen kautta sähköiseen muotoon. Paperisen lomakkeen suunnittelussa ja pilotoinnissa huomioitiin sähköisen käyttöjärjestelmän mukaiset vaatimukset. Sähköisen kartoitus- ja raportointityökalun sisältö esitetään kartoituslomakkeeseen valittujen kysymysten osalta paperiversiona opinnäytetyön liiteosiossa.

Opinnäytetyön toteutusvaiheet ja pilotoinnin tulokset jaettiin neljään eri vaiheeseen:

1. Kartoituslomakkeen suunnittelun vaiheet
2. Kartoituslomakkeeseen valitut esteettömyyssuosituks
3. Pilotoinnin toteutus
4. Pilotoinnin tulokset

5.1 Kartoituslomakkeen suunnittelun vaiheet

Lomakkeen käyttäjäryhmänä olivat lonkkamurtumasta kuntoutuvat ikäihmiset. Suunnittelun lähtökohdiksi tarkentui yhden, kaikille asumismuodoille soveltuvan lomakkeen suunnittelu. Tavoitteena oli tuottaa objektiivista tietoa ympäristötekijöistä. Työ rajattiin pääosin asuintilan fyysisten ympäristötekijöiden kartoittamiseen.

Kartoituslomakkeen viitekehukseksi nousi heti alkuvaiheessa kaikille käyttäjille (Design for All) sopivan suunnittelun periaatteet, koska tavoitteena oli että lomake soveltuisi pienin muutoksin myös muille käyttäjäryhmille. Lonkkamurtumasta kuntoutuvien haasteet huomioitiin suunnittelussa yksilöllisenä piirteenä. Tältä osin suunnittelun lähtökohtana perehdyttiin kansainvälisiin tutkimustuloksiin perustuvaan kaatumista ehkäisevään toimintaan ulkoisten riskitekijöiden näkökulmasta. Näitä riskitekijöitä on käsitelty teoriaosuudessa pääpiirteittäin. Pääpaino lomakkeen suunnittelussa pohjautui yleisimpiin rakennetun ympäristön haasteisiin, jotka rajoittavat toimimista tilassa ja vaikeuttavat asukkaan arjesta suoriutumista.

Lomakkeen suunnittelua ohjasi näkemys kotiuttamistyökalun kehittämisprosessista. Pääosin näkemys muodostui Satakunnan ammattikorkeakoulun Kotiuttamistyökalun kehittämissuunnitelmassa ja sähköisen työkalun käyttöjärjestelmän kehittämisessä mu-

kana olevia projektityöntekijöitä haastatteleamalla. Kartoituslomakkeen suunnittelua ohjasi ESKEH- esteettömyyden arviointimenetelmä. Ottaen huomioon tämän arviointimenetelmän esteettömyyssiisäukset, jotka on määritelty julkisen rakennetun ympäristön vaatimuksia vastaaviksi, haasteeksi muodostui kotiympäristöön soveltuvien esteettömyyssiisäusten valinta. Tämän vuoksi perehdyttiin myös muihin esteettömyyden arviointimenetelmiin ja tarkistuslistoihin sekä rakentamista ohjaavaan lainsäädäntöön. Olennaista oli myös tiedonhaku lonkkamurtumasta kuntoutuville asiakkaille kohdennetuista esteettömyyden tarkistuslistoista.

Sähköiseen kartoitus- ja raportointityökalun käyttöjärjestelmän perehdytys ja ohjaus saatiin työkalun suunnittelussa mukana olevilta projektityöntekijöiltä heti alkuvaiheessa. Projektityöntekijöiltä saatua kokemustietoa hyödynnettiin runsaasti suunnittelun eri vaiheissa. Kartoitustyökalun sisältämät aiempien kartoituslomakkeiden asiasisällöt ohjasivat suunnittelua vahvasti. Toteutunut kartoituslomake ja raportointiominaisuudet noudattavat samoja periaatteita kuin työkaluun aiemmin laaditut kartoituslomakkeet.

Kartoituslomakkeen ensimmäinen keskeneräinen versio suunniteltiin suoraan sähköiseen muotoon. Tämä versio esiteltiin kehittämistyöryhmälle alkuvuodesta sähköisenä. Suunnittelun edetessä ongelmaksi muodostui lomakkeen asiasisältöön liittyvien muutosten teko. Ongelmia aiheutui lomakkeen muokkaamisen suhteen jälkikäteen. Kysymysten siirto paikasta toiseen ei onnistunut. Pitkän ensimmäisen kartoituslomakkeen kokeilun osalta tuli myös ongelmia työn tallentamistoiminnon hidastumisen ja toimimattomuuden vuoksi. Tässä vaiheessa projektityöntekijöiden kokemustietoa hyödyntäen päädyttiin kehittämään lomake ensin paperisena versiona, jossa kysymysjärjestys suunniteltiin sähköisen muodon mukaisesti.

Kotiuttamistyökalun kehittämistyöryhmän kanssa pidetyt palaverit toimivat suunnittelun taustatekijänä. Palavereissa työryhmän jäsenet ottivat kantaa lomakkeeseen vallittaviin kysymyksiin ja antoivat kehittämisideoita. Muutaman eri palaverin myötä lomaketta muokattiin ja yksinkertaistettiin. Pilotoinnin analyysivaiheen ja esteettömyssiiselytyksen toteutuksen jälkeen muotoutui kaksi vaihtoehtoa kartoituslomakkeen sisällöksi Kotiuttamistyökaluun. Näistä lomakkeista projektityöntekijät valitsivat lyhyemmän kartoituslomakkeen. Tämän vaiheen jälkeen kartoituslomaketta

muokattiin vielä yhdessä pienin muutoksin lopulliseen muotoon. Nämä muutokset esitetään opinnäytetyössä valitun kartoituslomakkeen osalta pilotoinnin toteutuksen osana.

Kartoituslomake toteutettiin sähköisenä Kotiuttamistyökalun osaksi kartoituslomakkeiden kysymysten osalta. Lomakkeeseen laaditut raportointiominaisuudet toteutetaan pilotointikysymyksiin liitettyjen ominaisuuksien mukaisesti. Toteutus sähköiseen työkaluun toteutetaan myöhemmin tallennusongelmien vuoksi.

5.2 Kartoituslomakkeeseen valitut esteettömyyssuositukset

Kartoituslomakkeen (Liite 7) suunnittelun tärkeänä tavoitteena oli valita asuinympäristöön sopivat esteettömyyssuositukset osaksi kartoituslomakkeen kysymyksiä ja raporttiominaisuutta. Niiden tavoitteena on helpottaa esteettömyyskartoituksen tekoa. Esteettömyyssuositukset antavat tarkkaa objektiivista mittatietoa suositustasoisesti.

Esteettömyyssuositusten valinta perustuu teoriatiedosta haettuihin lähteisiin. Lomakkeen suunnitteluun käytettiin asuinhuoneistoa koskevia rakentamismääräyksiä ja -ohjeita sekä muita esteettömään rakentamiseen liittyviä suositustasoisia ohjeita. Suositusohjeiden lähteinä on käytetty Esteetön rakennus ja ympäristösuunniteluopasta (Rakennustieto 2011), Esteetön asuinrakennus-opasta (Könkkölä 2003) sekä ESKEH-projektissa kehitettyä Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitusopasta (Ruskovaara 2009). Lomakkeeseen valitut esteettömyyssuositukset on määritelty lomakkeeseen suositustasoisina ohjeina. Lomakkeeseen valitut esteettömyyssuositukset on pyritty huomioimaan ensisijaisesti rakentamismääräyksissä velvoittavina määräyksinä määriteltyjen määräysten mukaan. Määräysten lisäksi on käytetty suositustasoisia ohjeita. Mittausohjeet on määritelty kartoituslomakkeeseen senttimetreinä, kehittämistyöryhmän näkemysten mukaisesti. Lisäksi perusteluiden ohella mainitaan myös pääpiirteittäin lomakkeen suunnittelua ohjaavia esteettömyyssuosituksia yleisemmällä tasolla. Nämä suositukset ohjasivat lomakkeen kysymysten valintoja.

5.2.1 Sisäänkäynti

Asuinrakennuksen sisäänkäynnin esteettömin vaihtoehto on maantasolla sijaitseva ulko-ovi, jossa ei ole portaita eikä luiskaa. Mikäli sisäänkäynnillä on runsaasti tasoeroa, suositellaan pyörätuolin ja pyörällistä apuvälinettä käyttävän kulkemisen helpottamiseksi luiskaa. (Könkkölä 2003, 69.) Rakentamismääräyskokoelman G1 (2005) kohta 3.3.1 määräyksen mukaan luiskan kaltevuus saa olla enintään 8 % (1:12,5). Luiskan yhtäjaksoinen pituus saa olla enintään kuusi metriä, jonka jälkeen edellytetään vähintään 2000 mm:n pituista välitasannetta. Ilman välitasanteita jatkuva luiska saa kaltevuudeltaan olla enintään 5 % (1:20). Rakentamismääräyskokoelman F1 (2005, 7) ohjeena on määritelty rakennuksen ulkotilan sisäänkäynnin yhteyteen tai sisätiloihin tarkoitetun 8 %:n kaltevuudella olevan luiskan soveltuvuus yleensä vain alle metrin tasoerolle. Esimerkkinä mainitaan 960 mm olevan tasoeron vaativan neljätoista metriä pitkän luiskan välitasanteineen. Näiden ohjeistusten perusteella kartoituslomakkeen sisäänkäynnin luiskan kaltevuuden esteettömyyssuosituksiksi valittiin enintään 8 %.

Asuinrakennuksen sisäänkäynnin yhteyteen ulko-oven edustalle suositellaan tasannetta, joka mahdollistaa liikkumisen apuvälinettä käyttävälle itsenäisen oven avaamisen ja sulkemisen. Ulko-oven tasanteen edustan suositus on 1500 mm x 1500 mm (Könkkölä 2003, 69.)

Rakentamismääräyskokoelman G1 kohdan 4.2.2 määräyksen mukaan asuinhuoneistojen portaista tulee suunnitella helppokulkuisia ja ne tulee varustaa tarpeellisilla kai-teilla ja käsijohteilla. Rakennusmääräyskokoelman F2 kohta 2.5.1 määräyksen mukaan portaiden ja luiskien osalta käsijohde tulee asentaa koko pituudelle (Rakennustieto 2011, 22.) Suosituksena on, että käsijohteet asennetaan molemmin puolin. Suosituksena on, että käsijohteet ulottuisivat vähintään 300 mm yli portaiden alkamis- ja päättymiskohtien. Pintamateriaalin tulisi olla luistamaton. (Rakennustieto 2011, 26, Könkkölä 2003, 35, 39, 41.) Helppokulkuisen portaan porrasaskelman nousun suosituksena on korkeintaan 160 mm. Porrasaskelman etenemän eli syvyyden suosituksena on vähintään 300 mm. Portaan etenemien etureunaan suositellaan kontrastiraitaa, esimerkiksi liukuestenauhaa. Kontrastina tumma nauha vaaleassa portaassa on suosi-

teltavampi kuin vaalea tummassa portaassa. Portaiden osalta valaistuksen tulisi olla tasainen ja hyvin valaistu (Invalidiliitto 2009, 72.)

5.2.2 Yleiset sisätilat

Rakentamismääräyskokoelman G1 (2005, 6) kohdan 3.3.1 määräyksen mukaan asuinrakennuksen sisätilojen oviaukkojen vapaa leveys on vähintään 800 mm. Oven vapaalla leveydellä tarkoitetaan kulkuaukon leveyttä. Könkkölän (2003) suosituksen mukaan pyörätuolin käyttäjän mitoitussuositukseksi oven leveydeksi suositellaan 850 - 900 mm. Kartoituslomakkeen oven esteettömyyssuositukseksi valittiin vähintään 80 cm.

Sisätilan kulkuväylien leveyssuositukseksi määriteltiin vähintään 90 cm.

Rakentamismääräyskokoelman F1 (2005, 5) määräyksen 2.1.1 ohjeen mukaan liikumisesteiselle soveltuvan kulkuväylän materiaalin tulisi olla helposti havaittava, pinnaltaan tasainen ja luistamaton sekä riittävän kova. Kohdan 2.1.2 määräyksen mukaan kynnyksen korkeus saa olla enintään 20 mm.

5.2.3 Makuuhuone

Makuuhuoneen vapaan tilan suositukseksi on, että sängyn vieressä tai päädyssä olisi vähintään 800–900 mm tilaa liikkumiselle. Liikkumisen apuvälinettä käyttävän, vapaan tilan tarpeen suositukseksi on vähintään 1300 mm:n pyörähdysympyrä joko sängyn toisella sivulla tai sängyn päädyssä (Rakennustieto 2011, 62.) Kartoituslomakkeen vapaan tilan tarpeen esteettömyyssuositukseksi määriteltiin vähintään 130 cm:n pyörähdysympyrä.

5.2.4 Wc- ja peseytymistilat

Rakentamismääräyskokoelman F2 kohta 3.71 määräyksen mukaan rakennuksessa tulee käyttää tarkoituksen mukaisia turvaratkaisuja ja -varusteita. Kohdan 3.71 oh-

jeen mukaan asuinhuoneistoon suositellaan suihkutilaan ja kylpyammeen viereen tukitankoja (Rakennustieto 2011, 38.)

Rakentamismääräyskokoelman F1 kohta 2.1.1 ohjeena suositellaan asunnon wc- ja pesutilojen osalta pyörähdysympyräksi 1500 mm pyörätuolin käyttäjän avustamista varten. Wc-tilaratkaisuja on monen tyyppisiä. Kalusteiden sijainnit ja liikkumisen apuvälineen tilan tarve tulee kartoittaa yksilöllisen tarpeen mukaan. Yleisesti suosituksissa todetaan yksipuolisesti käytettävän wc-tilan osalta, jossa vapaata tilaa on 800 mm vain wc-istuimen toisella puolella, soveltuvan itsenäisesti pyörätuolin käyttäjälle. Wc-tilaan suositellaan käytettäväksi tarkoituksenmukaisia turvallisuutta lisääviä tukitankoja. (Rakennustieto 2011, 38–39.) Wc-istuimelle siirtymistä voidaan helpottaa esimerkiksi myös asentamalla wc-istuimen toiselle puolelle tai molemmille puolille ylös nostettavilla käsituilla (Könkkölä 2003, 85).

Ohjeistuksista poiketen kartoituslomakkeen suunnittelussa wc-tilan tarve on määritetty yleisten sisätilojen mukaisena 1300 mm:n mukaisena pyörähdysympyrämitoituksena. Mitoitus määriteltiin siksi, koska todennäköistä on että lomaketta käytetään runsaasti vanhan rakennuskannan kohteissa, joissa pesutilat ovat usein suunniteltu pieniksi.

5.2.5 Keittiö

Keittiön osalta kartoituslomakkeessa on tilan tarpeeksi määritetty 1300 mm:n pyörähdysympyrä liikkumisen apuvälineen käytön kannalta. Esimerkiksi rollaattorin kanssa ruokapöydän ääreen tuolille istumaan siirtyvän apuvälineelle tarvitaan säilytystilaa (Rakennustieto 2011, 58).

5.2.6 Muut yleisesti kartoitettavat tekijät

Esteettömyyskartoituksen osana suositellaan havainnoimaan tilan selkeyttä. Tilan selkeyteen vaikuttavat asunnon pohjaratkaisu, huonejärjestys, kontrastisuhteet, värit ja valaistus. Tilan selkeyteen vaikuttaa myös kalustaminen, esimerkiksi kulkureitillä olevat esteet, merkitsemättömät tasoerot ja lasipinnat. Lisäksi suositellaan havain-

noimaan törmäys-, kompastumis-, kaatumis-, putoamis-, ja liukastumisvaaran aiheuttavia tekijöitä. Tällaisina tekijöinä suositellaan kiinnitettävän huomiota muun muassa kulkuväylällä oleviin esteisiin, liukkaisiin lattia- ja pintamateriaaleihin, heikosti erotuviin tasoeroihin ja kynnyksiin. (Ruskovaara 2009, 30–31.)

Kaikkiin asuintilan lattioihin suositellaan märkänäkin luistamattomia materiaaleja. Kova ja tasainen lattiamateriaali helpottaa liikkumista ja vähentää liukastumis- ja kompastumisvaaraa. Pintamateriaalien liukkautta suositellaan myös havainnoimaan esimerkiksi pesuaineiden käytön ja sääolosuhteiden perusteella. Hyvinä lattiamateriaaleina suositellaan liikkumisesteisille esimerkiksi pvc-muovimattoa, puulattiaa, korkkilattiaa ja luistamattomia laatta- ja kivilattioita. Märkätilojen lattiapintoina suositellaan esimerkiksi liukuestepintaisia muovimattoja ja luistamattomia keraamisia laattoja. (Rakennustieto 2011, 70–71.)

Hyvä valaistus määritellään tasaiseksi, häikäsemättömäksi ja voimakkaaksi. Valaisusvoimakkuuksia suositellaan mitattavaksi luksimittarilla ja aistipohjaisesti havainnoimalla. Erityisen tärkeä hyvä valaistus on sisäänkäynnin, luiskan ja portaiden suhteen. Heikkonäköisten osalta lattiamateriaalin kiiltävyys ja valoa häikäisevästi heijastavat pinnat ovat haasteellisia. Suositeltavaa on myös havainnoida näköympäristöön vaikuttavaa värien käyttöä ja kontrastipintoja eli pintamateriaalien tummuus- ja värieroja. (Rakennustieto 2011, 70; Ruskovaara 2009, 28–29, 32–33.)

5.2.7 Taloyhtiön lupa-asiat

Uuden asunto-osakeyhtiölain muutoksen 1.7.2010 myötä tarkentui asunnon muutostöihin vaadittavien lupa-asioiden menettelyohjeet. Asunto-osakeyhtiössä sijaitsevan asunnon omistajalla on velvollisuus huolehtia muutostöiden toteuttamiseksi tarvittavat lupa-asiat lain mukaisesti asunto-osakeyhtiöltä (Asunto-yhtiölaki 22.12.2009 / 1599.) Mikäli asukas asuu vuokra-asunnossa, tulee lupa hakea lisäksi vuokranantajalta. Nämä lupa-asiat huomioitiin suositustasoisesti kartoituslomakkeen kysymyksenä, jotta ne huomioitaisiin asunnon muutostyöprosessin osana.

5.3 Pilotoinnin toteutus

Opinnäytetyön pilotoinnin tavoitteena oli testata kartoituslomakkeen toimivuutta käytännössä, lonkkamurtumasta kuntoutuvan asiakkaan kotiympäristössä esteettömyyskartoituksen ohella. Lisäksi tavoitteena oli laatia esteettömyys selvitys kartoituslomakkeeseen laatimieni raportointiominaisuuksien mukaisesti. Pilotointikohteen hakuprosessi alkoi huhtikuun alussa. Kohderyhmää tavoiteltiin Porin perusturvan Vanhuspalveluiden kotihoidon Luoteisen lähipalvelualueen palveluohjaajien ja Kuntoutus- ja sairaalapaalveluiden sairaalaosastoiden 1, 2 ja 5 osastonhoitajien ja sosiaalityöntekijöiden sekä perusturvan kahden kuntoutusohjaajan välityksellä. Ensimmäiset yhteydenotot tein puhelimitse, jonka jälkeen lähetin sähköpostilla lyhyen tiedotteen opinnäytetyöstäni sekä asiakkaille suunnatun tiedotteen (Liite 1) ja suostumuslomakkeen (Liite 2). Kehittämistyöryhmään kuuluva opiskelija auttoi kohderyhmän haussa. Ensisijaisena toiveenani oli tavoittaa kohderyhmä niin, että esteettömyyskartoitus toteutuisi osana asiakkaan palvelutarpeen selvitystä ennen sairaalasta kotiutumista yhteistyössä kotihoidon ja / -tai sairaalan työntekijöiden kanssa. Vaihtoehtona ehdotettiin kotikäyntiä asiakkaan suostumuksella ilman henkilökuntaa.

Pilotointikohte löytyi kotihoidon avustuksella. Esteettömyyskartoituksen kohteena oli omakotitalo, joka sijaitsi rinteessä. Asiakas asui yksin ja hän oli sairastanut oikean reisiluun kaulamurtuman noin vuosi sitten. Hän oli kotiutunut sairaalasta noin kolmen viikon jälkeen kotihoidon ja omaisten avun turvin. Tällä hetkellä hän selviytyi arjesta omaisten runsaan avun turvin. Asiakkaan kertoman mukaan toimintakyky ei ollut palautunut viimeisen vuoden aikana lonkkamurtumatapahtuman edeltäneelle tasolle. Asuntoon ei ollut tehty myöskään asunnon muutostöitä sairaalasta kotiutumisen jälkeen. Alentuneen toimintakyvyn ja asunnon esteettömyyskartoituksen tarpeella perustellen asiakas valittiin kohderyhmään sopivaksi.

Pilotointi suoritettiin tämän opinnäytetyöntekijän toimesta yhteistyössä Kotiuttamistyökalun kehittämistyöryhmään kuuluvan opiskelijan kanssa. Asiakas osallistui tutkimukseen yksin. Tutkimukseen osallistuvalla asiakkaalle annettiin etukäteen tiedote (Liite 1) ja häneltä pyydettiin kirjallisesti suostumus esteettömyyskartoitukseen osallistumisesta (Liite 2). Esteettömyyskartoitus suoritettiin asiakasta haastatteleamalla (Liite 3), asiakkaan toimintakykyä ja ympäristöä havainnoimalla, mittaamalla ja va-

lokuvaamalla. Mittaamisen apuvälineenä oli metrimitta. Kotikäyntiin käytettiin aikaa yhteensä 3 tuntia. Tutustumiseen, työn esittelyyn ja alkuhaastatteluun kului aikaa 40 minuuttia, esteettömyyskartoituksen tekoon kartoituslomakkeen osalta 68 minuuttia. Tämän lisäksi aikaa kului kohteen kuvaamiseen ja piha-alueen kartoittamiseen. Lisäksi asiakkaalle annettiin tietoa kodin muutostöihin liittyvistä tukitoimista ja palveluista.

Esteettömyyskartoituksen toteutus kuului pääosin tämän opinnäytetyöntekijän vastuulle. Rinnakkaishavainnoitsijan tehtävänä oli avustaa esteettömyyskartoituksen suorittamisessa. Molempien tehtävänä oli havainnoida kartoituslomakkeen toimivuutta. Havainnointiosuus kirjattiin pääosin kotikäynnin jälkeen. Tavoite oli, että kysymysten toimivuuteen ja ongelmakohtiin liittyvät tilanteet kirjattaisiin heti, esimerkiksi rastittamalla ne kartoituslomakkeeseen.

Esteettömyyskartoituksen kohteena oli vanhaa rakennuskantaa edustava kaksitasoinen omakotitalo, joka sijaitsi rinteessä. Esteettömyyskartoituksessa kartoitetut asuin-tilat sijaitsivat toisessa kerroksessa. Kartoituksen kohteena olivat sisäänkäynti, tuulikaappi, eteinen, keittiö, ruokailutila- ja olohuone, makuuhuone, wc-tila, peseytymis-tila ja alakertaan johtavat portaat. Ylimääräisenä toimenpiteenä kartoitus kohdistui piha-alueen kulkuväyliin.

Haastattelun yhteydessä asiakas kertoi mukautuneensa ajan myötä kotinsa liikkumista rajoittaviin ympäristötekijöihin. Suoriutuakseen arjesta, hän oli opetellut tekemään hitaammin arkiaskareita. Liikkumisen apuvälineenä hänellä oli sisätiloissa keppi ja ulkotiloissa rollaattori. Liikkuminen kepin kanssa vasenkätisesti oli hidasta ja epävarmaa. Ajoittain asiakas tukeutui seinäpintoihin. Kepin käyttö apuvälineenä oli sujuvaa myös oikeakätisesti, esimerkiksi kynnyksiä ylittäessä. Muina apuvälineinä hänellä oli istuinkoroke, wc-koroke, käsinojallinen suihkutuoli ja yövalo makuuhuoneessa. Sisätiloissa käytössä oli liukastumista estävät kengät. Hän oli myös ostanut korkeamman vuoteen, jotta nouseminen vuoteesta olisi turvallisempaa.

Kartoituskohteessa oli runsaasti haasteellisia ympäristötekijöitä, jotka vaikeuttivat asiakkaan arkea ja päivittäisistä toiminnoista suoriutumista. Haasteellisimmiksi asioiksi asiakas kertoi kokevansa tasoeroista johtuvat olosuhteet niin sisä- kuin ulkoti-

loissa. Portaissa kulkeminen ja korkeiden kynnysten ylittäminen rajoittivat ja hidastivat liikkumista. Ulkoilusta ja puutarhatöistä oli vaikea selviytyä. Piha-alueella oli runsaasti korkeuseroja ja runsaasti porrasaskelmia ennen sisäänkäyntiä. Lisäksi piha-alueen pintamateriaali oli isokokoisella soralla päällystetty, jonka vuoksi kulkeminen apuvälineen turvin oli haastavaa. Talviolosuhteissa kulkeminen oli edellistä hankalampaa liukkauden ja lumiolosuhteiden vuoksi. Rollaattoria asiakas kertoi säilyttävänsä autotallissa, joka sijaitsi piha-alueen rinteiden alatasossa. Kulkuväylä autotallista yleiselle tielle oli tasaista maastoa. Pääsisäänkäynnille kuljettiin ison terassirakenteisen tasanteen kautta, jossa oli useita tasoeroja. Toinen sisäänkäynti sijaitsi saman tasanteen toisessa päädyssä. Asunnon tuulikaappi oli pieni ja kynnykset porrastettuja, korkeita ja leveää mallia. Sisäänkäynnin yhteydessä olevien kynnysten ylittäminen oli selkeästi kaatumisriskiä aiheuttava tekijä, mutta niiden ylittäminen onnistui kepin avulla. Rollaattorin käytön kannalta tila oli liian esteellinen. Ruokailutila, olohuone ja makuuhuone muodostivat osittain ison avaran esteettömän tilan, jossa oli tilaa liikkuu. Kynnykset näissä tiloissa olivat esteettömät. Samoin kulku makuuhuoneesta lähellä olevaan wc-tilaan oli lähes esteetön ja arkea helpottava tekijä. Wc- ja peseytymistilat sijaitsivat toisistaan erillään. Peseytymistilanteista suoriutuminen oli itsenäistä, mutta ne toteutuivat omaisten läsnä ollessa, kaatumispelon vuoksi. Peseytymistilan ja eteisen osalta lattiatasot olivat reilusti eri tasossa ja aiheuttivat liikkumista rajoittavia tekijöitä. Lisäksi sisätiloissa oli alakertaan johtavat portaat sekä olohuoneen ja ruokailutilan välissä kolme porrasaskelmaa sekä putoamisvaaran aiheuttama kaiteeton korkea tasoero. Muun muassa roskien vienti, postin hakeminen postilaatikosta ja kauppaostosten kantaminen olivat asiakkaan kertoman mukaan haastavia. Näistä tilanteista hän selviytyi omaisten runsaan avun turvin.

Esteettömyyskartoituksesta laadittiin malliraportti sähköisen kartoitus- ja raportointityökaluun laadittujen raportointiominaisuuksien mukaisesti paperisena versiona. (Liite 5). Raportointiominaisuuden jälkeen malliraportista muokattiin Word tekstinkäsittelyohjelmalla virallisempi esteettömyys selvitys (Liite 6), joka lähetettiin myös asiakkaalle. Esteettömyys selvitys sisältää tarkemman kuvauksen esteettömyyskartoitusten tuloksista ja toimenpidesuosituksista.

Kartoituselomakkeen toimivuuden arvioimisen kriteereiksi määriteltiin Vilkan ja Airaksisen (2004, 53) mukaisesti uusi muoto, käytettävyys kohderyhmässä ja koh-

deympäristössä, asiasisällön sopivuus kohderyhmälle, informatiivisuus, selkeys ja johdonmukaisuus. Havainnoinnin apuvälineeksi suunniteltiin etukäteen kysymykset asetettujen kriteereiden perusteella. Toisena havainnoitsijana toimiva henkilö sai etukäteen tutustua kotiympäristön kartoituslomakkeeseen ja havainnointikysymyksiin ennen kotikäyntiä. Kotiuttamismallin kehittämisryhmään kuuluvana hänelle oli etukäteen esitelty sähköiseen työkaluun ja -raportointiominaisuuksiin liittyvät ominaisuudet. Tärkeimpänä osa-alueena oli arvioida sähköisen raportointityökalun ominaisuuksia ja mahdollisia virhetilanteita ja – tulkintoja. Kartoituslomakkeen toimivuuden arviointi suoritettiin vastaamalla etukäteen määriteltyihin kysymyksiin (Liite 4).

Havainnoinnin ohjeena oli, että jokaisen etukäteen asetetun kysymyksen jälkeen, havainnoitaisiin kohta kohdalta, mikä oli toimiva ratkaisu ja mikä toimimaton. Kehittämissuhteita tuli miettiä myös jokaisen kysymyksen jälkeen. Suosituksena oli että lomakkeen käytön virhetilanteet havainnoitaisiin heti kotikäynnillä kartoitusta tehdessä esimerkiksi rastittamalla ne kartoituslomakkeeseen. Tavoitteena oli, että lomakkeen muita kohtia arvioitaisiin kotikäynnin jälkeen kohta kohdalta, kysymyskohtaisesti.

5.4 Pilotoinnin tulokset

Kartoituslomakkeen pilotoinnin tulokset jaettiin eri osa-alueisiin saatujen vastausten perusteella. Kartoituslomakkeen toimivuuden arviointi perustuu etukäteen asettamiin kriteereihin. Kysymysten vastauksissa toistui usein samat asiasisällöt. Tuloksina yhdistettiin samaa asiasisältöä koskevat arvioinnit yhteneväisiksi kokonaisuuksiksi.. Aineiston analyysivaiheessa ei käytetty erityisiä analyysimenetelmiä, koska aineisto oli kooltaan pieni.

5.4.1 Tuotteen uusi muoto

Tuotteen uudella muodolla havainnoitiin kartoituslomakkeen sähköisen käyttöjärjestelmän mukaista kolmeen tasoon jäsenettyjä kysymyksiä ja kysymysjärjestyksen toimivuutta, muun muassa virhetilanteita.

Rinnakkaishavainnoinnin arvion mukaan kysymysten loogista sähköisen käyttöjärjestelmän mukaista järjestystä oli vaikea arvioida. ”Paperiversiossa kolmen tason kysymykset olivat vaikealukuisia”.

Oman arvion mukaan kartoituslomakkeen kolmeen tasoon muokatut kysymykset toimivat loogisessa järjestyksessä, lukuun ottamatta kysymystä ”Onko asunnon sisätiloissa portaita?” Asunnon sisätiloissa sijaitsevat alakertaan menevät 11 porraskelmaa sekä olohuoneen ja ruokailutilan välissä sijaitsevat kolme porraskelmaa. Kysymyskohtia oli vain yksi. Ongelma ratkaistiin kirjaamalla olohuoneen portaiden mitat ”Muuta lisätietoa sisätiloissa sijaitsevista portaista?” olevan kysymyksen kohtaan. Lisäksi kysymys vaihtoehtoisesta sisäänkäynnistä ei ollut mielestäni luontevassa kohdassa. Jäin pohtimaan kysymyksen tarpeellisuutta. Mikäli asunnossa olisi ollut esteettömämpi sisäänkäynti, sen olisi voinut kartoittaa niin sanotusti pääsisäänkäyntinä.

5.4.2 Käytettävyys ja asiasisällön sopivuus kohderyhmälle ja kohdeympäristössä

Käytettävyttä ja asiasisällön sopivuutta arvioitiin esteettömyyskartoituksessa ilmenneiden epäkohtien näkökulmasta. Asiakkaalle epäolennaisiksi kysymyksiksi kuuluvat kohdat merkittiin ja lomakkeen sopivuutta asumismuodon suhteen arvioitiin. Olenaista oli arvioida myös puuttuvaa asiasisältöä ja kehittämideoita. Lisäksi arvioitiin helppo- ja nopeakäyttöisyyttä.

Arvioinnin mukaan kartoituslomake soveltui pilotointikohteen kartoitukseen. Kartoitus vaati aikaa, koska kohteena oli vanhaa rakennuskantaa edustava omakotitalo, jossa oli runsaasti kartoitettavaa. Mittatarkan mittaamisen koimme molemmat ajankäytön suhteen ongelmallisena. Puuttuvana asiasisältönä kartoitettiin piha-alue, koska se vaikeutti asiakkaan päivittäisistä toimista suoriutumista. Piha-alueella liikkuminen oli esteellistä useiden tasoerojen, pihan pintamateriaalin ja kaiteiden puuttumisen vuoksi. Muun muassa ulkoilu, roskien vienti, postin haku ja kauppaostosten kantaminen olivat ongelmallisia ja lisäsivät ulkopuolisen avun tarvetta.

5.4.3 Informatiivisuus

Lomakkeen informatiivisuutta arvioitiin muun muassa kartoituslomakkeen kysymyksiin valittujen esteettömyyssuosittelusten näkökulmasta.

Lomakkeen toimivaksi piirteeksi todettiin kysymyksiin sisältyvät esteettömyyssuosittelukset. Esteettömyyssuosittelukset helpottivat ja nopeuttivat kohteen kartoittamista ja esteettömyyden arvioimista. Esimerkiksi kysymys, jossa kysyttiin ulko-oven edustan tasanteen riittävää kokoa. Mikäli kysymyksessä ei olisi ollut suosituskriteeriä 150 cm x 150 cm, kysymykseen ei olisi ollut helppo vastata.

Rinnakkaishavainnoitsijan mukaan suosituskriteerit ovat kokemattomalle arvioijalle tärkeitä. Lomakkeeseen määritetyt ohjeet, muun muassa pyörähdysympyrät, korkeuksien ja leveyksien mittasuhteet helpottavat ja nopeuttavat kartoituksen tekoa.

Kamera osoittautui hyväksi apuvälineeksi. Esteettömyysselvitystä laatiessani huomasin alla olevasta kuvasta tulkintavirheen sisäänkäynnin portaiden käsijohteen osalta. Olin merkinnyt lomakkeeseen portaiden kaiteen käsijohteena ja suosittelin sen pidentämistä. Portaiden vieressä käsijohteita ei ollut lainkaan.

5.4.4 Selkeys ja johdonmukaisuus

Kysymysten muotoilua arvioitiin helppouden, selkeyden ja ymmärrettävyyden näkökulmasta. Vaikealukuiset kysymykset ja kehittämissideat kirjattiin.

Kysymysten asiasisällön koimme molemmat pääosin helpoiksi ja ytimekkäiksi sekä kohderyhmälle sopiviksi. Kysymysjärjestyksen koimme pääosin toimivaksi tämän kartoitettavana olleen omakotitalon osalta.

Kysymysten sisällön osalta ongelmaksi koin kysymysmuodon määritelmät: Onko kynnyksen ylittäminen vaikeaa? Onko lattiamateriaali luistamaton? Onko valaistus riittävä, tasainen ja häikäisemätön? Asiakas kykeni ylittämään kynnykset, mutta kynnyksen ylittäminen oli arvioni mukaan riskitekijä. Esteettömyyssuosituksen sisältävä kysymys antaisi objektiivisemmän vastauksen, mutta silti tuli vielä huomioida asiakkaan toimintakyky kynnyksen ylittämisen suhteen. Määritelmän luistamattomasta lattiamateriaalista koin vaikeaksi arvioida, koska asunnossa oli lattiamateriaaleina puulattiaa, tiililattiaa, muovimattoa, kokolattiamattoa sekä laattalattiaa.

5.5 Kehittämisideat ja muut huomiot

Kehittämisideoilla ja muilla huomioilla halusin nostaa esiin kartoituslomakkeen kehittämiseksi nousseita ideoita.

Esteettömyyskartoitukseen kului aikaa 68 minuuttia. Asiakas osallistui kartoitukseen. Kartoituksen ohella arvioitiin asiakkaan yksilöllistä suoriutumista ja haastateltiin asiakasta. Tämän vuoksi aika ei toimi oman arvioni mukaan yksistään hyvänä nopeakäyttöisyyden mittarina. Kartoituskohteessa ylimääräisenä toimenpiteenä kartoitettiin kodin piha-alueen kulkuväylät, koska totesimme kulkuväylän postilaatikolle, jäteastialle, autotalliin ja pihatielle olevan vaikeita ongelmia asiakkaan päivittäisen suoriutumisen näkökulmasta.

Asunnon rakenteiden mittatarkka mittaaminen oli työlästä ja aikaa vievää molempien arvioiden mukaan. Tämän vuoksi päädyimme mittaamaan tilat suurpiirteisemmin kuin olin etukäteen ajatellut. Esimerkiksi vanhanaikaisten porrastettujen kynnysten korkeuksien mittaaminen oli haastavaa ja hidasta. Tarkkaa mittatietoa antavana siihen olisi metrimitan lisäksi vaadittu muita apuvälineitä.

Kartoituslomake sisälsi runsaasti suositteletko kysymyksiä (Esimerkiksi suositteletko ulko-oven edustalle luiskaa?). Alkuperäisenä ideana oli, että näihin kysymyksiin vastaamalla sähköinen kartoitustyökalu kirjaisi suosituksena sen suoraan raporttiominaisuuden. Nämä kysymykset koin ylimääräisinä. Jokaiseen kysymykseen liittyvät kommentti-palstat sekä muuta lisätietoa kysymykset riittivät vastaustilaksi.

Vaikka olin perehtynyt esteettömyyskartoituksen tekoon mielestäni hyvin, koin tarvitsevani lisäkoulutusta esteettömyyskartoituksen tekoon. Esimerkiksi valaistuksen kartoittaminen tässä kohteessa oli työlästä arvioida, koska ulkona oli valoisaa ja talossa oli paljon ikkunapinta-alaa. Valaistuksen arvioimiseksi olisi tarvittu apuvälineeksi luksimittari.

Rinnakkaishavainnoitsija koki lomakkeen työlääksi ja aikaa vieväksi. Kotiuttamistilannetta ajatellen molemmat tulimme siihen tulokseen, että lomaketta pitää tiivistää, mikäli tavoitteeksi asetetaan nopeakäyttöisyys.

5.6 Kartoituslomakkeen toteutetut muutokset

Kotiympäristön kartoituslomakkeen kysymykset (Liite 8) toteutettiin sähköisen Kotiuttamistyökalun osaksi. Muutosehdotukset sähköiseen Kotiuttamistyökaluun valitun kyselylomakkeen osalta toteutettiin pilotointiosuuden jälkeen ja yhteistyössä projektityöntekijöiden kanssa pääpiirteittäin seuraavien perustein.

Lomakkeen kysymykset muokattiin seuraaviin pääryhmiin:

- Sisäänkäynti
- Yleiset sisätilat
- Makuuhuone
- Wc-tila
- Peseytymistila
- Keittiö
- Asunnon muutostöiden lupa-asiat

Pääryhmien muutoksina toteutettiin pääsisäänkäynnin muuttaminen sisäänkäynniksi. Vaihtoehtoinen sisäänkäynti poistettiin kokonaan. Muutoksen perusteena oli, että vaihtoehtoinen sisäänkäynti koettiin tarpeettomana. Kun kyseessä on asuintila, kartoitus on mahdollista toteuttaa vaihtoehtoisesti lomakkeeseen esteettömämmän sisäänkäynnin osalta. Lisätietokysymyksiin voi kirjata kohteen erityispiirteet.

Pilotoinnin tuloksena todettiin, että lomakkeen kysymyksiä tulee tiivistää ja yksinkertaistaa, jotta lomakkeen käyttö nopeutuisi. Suositteletko -kysymykset arvioitiin epäolennaisiksi ja lomakkeesta pääosin poistettaviksi. Perusteena todettiin, että suositukset voi kirjata suoraan kysymysten yhteyteen. Lisäksi apuna voi hyödyntää kysymyksiä lisätiedoista, jotka arvion mukaan koettiin tärkeiksi apukysymyksiksi. Suosituskysymykset sisäänkäynnin luiskan- sekä wc- ja peseytymistilan tukikahvojen asentamisesta valittiin, koska ne ovat yleisimpiä asunnon muutostöinä suoritettavia toimenpiteitä. Lomakkeeseen valitut kysymykset ovat kysymyksiä, jotka kartoituksen kannalta ovat olennaisimpia liikkumisen esteitä kartoittavia ja liikkumista tukevia tekijöitä. Lomakkeesta valittiin pääosin poistettavaksi kysymyksiä, jotka olivat niin sanottujen pääkysymysten alikysymyksiä. Alikysymyksillä tarkoitan pienempiä yksityiskohtia tarkentavia kysymyksiä.

Kartoituslomake sisälsi useita kysymyksiä kynnyksistä. Nämä kysymykset koettiin tärkeiksi, mutta asiasisältöä korjattiin objektiivisempaa tietoa tuottavaksi kysymällä kynnyksen korkeutta, jonka esteettömyyssiisuosituksiksi määriteltiin korkeintaan 2 cm.

Pääryhmänä sisäänkäyntiä kartoittavat kysymykset sisälsivät eniten kysymyksiä. Muutoksena 34 kysymyksestä poistettiin 14 kysymystä. Sisäänkäynnin kysymykset sisälsivät runsaasti yksityiskohtia kartoittavia kysymyksiä tasoeroista, portaista, luiskista, käsijohteista, ulko-ovesta ja hissistä. Esteettömyyssiisuositukset loivempien portaiden askelmien mitoituksista poistettiin. Samoin poistettiin kysymykset luiskan pintamateriaalista, ulkovalaistuksesta ja ulko-oven aukaisusta. Esteettömyyssiisuosituksiksi lisättiin sisäänkäynnin luiskan kaltevuudeksi enintään 8 %. Kysymyksistä, jotka oli suunniteltu kartoittamaan kerrostalossa asuvien tiloja yhteisen sisäänkäynnin ja hissien osalta, poistettiin myös tarkentavia kysymyksiä.

Pääryhmästä yleiset sisätilat poistettiin kysymykset, joilla kartoitettiin yleisten sisätilojen lattian pintamateriaalin liukkautta ja asunnon yleistä valaistusta. Makuuhuoneen esteettömyyttä kartoittavien kysymysten osalta poistettiin ainoana kysymyksenä suosituskysymys sängyn jalkojen korottajista. Tämän tarpeen pystyy lomakkeessa kirjaamaan muihin kohtiin. Lisäksi Wc-tilan ja peseytymistilan osalta poistettiin kysymyksiä, jotka kartoittaja voi huomioida muuta lisätietoa osioon tarvittaessa. Wc-tilan kysymysjärjestystä muutettiin, koska tehdessäni esteettömyyselvitystä, raportointiominaisuus ei arvioni mukaan tuottanut loogisessa järjestyksessä tekstiä. Tekstistä arvioni mukaan tulisi luetumpaa tämän muutoksen myötä. Keittiön osalta kartoituskysymyksiä kartoitetaan vain liikkumisenvapaan tilan tarve. Muuta lisätietoa keittiöstä – kysymyksen kohtaan suositellaan kartoittamaan muut keittiössä olevat epäkohdat. Asunnon muutostöiden lupa-asiat kohtaan jätettiin vain yksi kysymys, jonka tavoitteena on huomioida lupakäytännöt asunto-osakeyhtiössä asuvien ja vuokralalla asuvien osalta.

Vaikka lomakkeesta poistettiin kysymykset muun muassa lattiamateriaalien liukkautta, ovien avaamisesta ja valaistuksesta suositeltavaa on, että esteettömyyskartoittaja koulutuksen keinoin oppii havainnoimaan myös näitä asioita. Laaditut kysymykset ja sähköinen kartoitus- ja raportointityökalun ominaisuudet mahdollistavat asioiden kirjaamisen myös näiltä osin.

6 POHDINTA

6.1 Opinnäytetyöprosessi

Tämän opinnäytetyön aiheen sain Kotiuttamistyökalun kehittämistyöryhmältä loppuvuodesta 2013. Kiinnostukseni tähän työhön on lähtöisin vammaispalveluiden sosiaaliohjaajan työstä, jossa työnkuvanani oli muun muassa vammaispalvelulain perusteella myönnettävien asunnon muutostöiden hakemusten käsittely. Työn eri vaiheissa hyödyin eniten työkokemuksestani, jota on kertynyt ammatillisesta yhteistyöstä muun muassa asiakkaiden ja omaisten, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnan sekä asunnon muutostöitä toteuttavien rakennusalan ammattilaisten kanssa. Opinnäy-

tetyöprosessi osoittautui haasteellisemmaksi kuin olin ajatellut, mutta sen vuoksi myös varsin mielenkiintoiseksi ja opettavaiseksi prosessiksi. Näkökulmaa esteettömyyteen innostuin laajentamaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa esteettömyyskartoituksen peruskurssin suorittamalla.

Työn alkuvaiheessa aiheen rajaaminen oli yksi ongelmallisimmista asioista. Alkuvaiheen tavoitteiden jälkeen kartoituslomakkeen suunnittelun tavoitteet laajenivat pienimuotoisesta paperisesta kotiympäristön esteettömyyskartoituslomakkeen suunnittelusta kattavammaksi, sähköiseen kartoitus- ja raportointityökaluun liitettäväksi lomakkeeksi. Samalla näkökulma laajeni lonkkamurtumasta kuntoutuvien haasteista kohti kaikille käyttäjäryhmille soveltuvaa kartoituslomaketta. Käyttäjäryhmän haasteet oli teoriatasolla hankala mieltää osaksi kokonaisuutta, koska taustalla vahvasti nojauduin yleisiin esteettömyyttä ohjaaviin periaatteisiin. Tämän vuoksi lonkkamurtumapotilaiden kotiuttaminen tässä työssä ei noussut pääosaan.

Isoimmaksi ja tärkeimmäksi haasteeksi koin asuintilaan liittyvien esteettömyyssuosituksiin perehtymisen. Työn pääpaino rajautui lopulta toimivan kartoituslomakkeen ja lomakkeeseen valittavien kysymysten laatimiseen. Oppimisen kannalta totesin nöyrästi esteettömyyden olevan varsin laajasti määriteltävä ja haasteellinen kaikille sopivan suunnittelun lähtökohdista. Kartoituslomakkeeseen valitut esteettömyyskriteerit mietityttivät jälkikäteen. Kriittisenä pohdin, olinko valinnut kriteerit liiaksi rakentamismääräyksiin liittyvien ohjeistuksien mukaisesti. Rakentamismääräyksistä sanotaan, että ne perustuvat esteettömyyden osalta vähimmäistasoon. Esteettömyyskartoitusta tehdessäni pohdin lomakkeen käytön ja esteettömyyskartoituksen koulutuksen tärkeyttä. Vaikka lomakkeeseen on määritelty esteettömyyssuositukset, tulee kartoittajan aina huomioida asukkaan yksilölliset tarpeet. Esimerkiksi lomakkeeseen määriteltiin oven leveyden esteettömyyssuositukseksi vähintään 80 cm. Mikäli asukas käyttää pyörätuolia, saattaa yksilöllisesti olla tarpeen mitoittaa oven leveys esteettömyyssuositusta leveämmäksi.

Sähköisen kartoitus- ja raportointityökaluun perehtyminen ja käytön opettelu oli iso osa työtä ja se onnistui hyvin projektityöntekijöiden opastuksella. Haasteeksi muodostui käyttöjärjestelmän toimintojen muuttuminen ja kehittyminen prosessin aikana. Muutokset olivat kuitenkin pieniä ja ne oli helppo omaksua nopeasti. Teknisten al-

kuongelmien jälkeen tavoitteena toteuttaa kartoituslomake ensin paperisena versiona, oli oman arvioni mukaan onnistunut ratkaisu.

Esteettömyyskartoitus ja esteettömyysselvityksen laatiminen onnistuivat mielestäni hyvin, mutta kartoituslomakkeen pilotointi oli odotettua ongelmallisempi. Pilotointia olisi pitänyt etukäteen tarkemmin valmistella. Rinnakkaisarvioinnin kuvittelin etukäteen helpommaksi toteuttaa kuin mitä se todellisuudessa oli. Lisäksi kyselylomakkeen heikkoutena oli monimutkaisuus. Rinnakkaishavainnoitsijaa olisi ollut hyvä haastatella jälkikäteen, jotta olisin saanut tarkempaa ja syvällisempää tietoa ja näkökulmia lomakkeen kehittämiseksi. Sähköisen käyttöjärjestelmän toimintaan tutustuminen käytännön tasolla olisi pitänyt toteuttaa ennen kotikäyntiä. Samalla olisi ollut hyvä harjoitella etukäteen kartoituslomakkeen havainnointiprosessia. Liian itsestään selvänä pidin käyttöjärjestelmään liittyvän toiminnan omaksumista. Vaikka lomakkeen arvioiminen sähköisen käyttöjärjestelmän mukaisesti paperisena lomakkeena oli hankalaa, koin sen tärkeimmäksi osaksi sähköisen lomakkeen kehittämisen kannalta.

Esteettömyyskartoitus vei aikaa runsaasti, koska pilotointikohteena oli iso, vanhaa rakennuskantaa edustava omakotitalo, joka sisälsi runsaasti kartoitettavaa ja eritoten fyysisiä liikkumisen esteitä. Mikäli kyseessä olisi ollut pienempi asunto ja vähäisempi määrä liikkumisen esteitä, kartoituksesta olisi selvitty huomattavasti nopeammin. Ajankäyttöä arvioitaessa kartoituksen tekoa hidasti se, että emme tunteneet asiakasta etukäteen. Tutkimuksessa ei käytetty terveydentilatietoja. Käytössä ei ollut myöskään esitietoja asiakkaan päivittäisestä suoriutumisen tasosta. Liikkumista ja päivittäisiä toimia havainnoitiin ja haastateltiin kartoituksen osana kotikäynnin yhteydessä. Mikäli toimintakyvyn arviointi olisi tehty ennen esteettömyysselvitystä, esimerkiksi Kotiuttamismalliin liittyvien testien osalta, olisivat nämä tiedot osaltaan nopeuttaneet tilanteiden arvioimista myös päivittäisten toimien osalta. Osa kartoituksesta olisi myös ollut mahdollista tehdä nopeampana selvityksenä. Esimerkiksi kulkuväylien ja portaiden kartoittamiseen käytimme liian paljon aikaa. Tämän osuuden olisi hyvin voinut suorittaa ilman asiakkaan mukanaoloa. Isossa omakotitalossa näiden kohteiden kartoittaminen vaati asiakkaalta pitkää kävelymatkaa. Samoin tarkkaan mittamiseen kului runsaasti ylimääräistä aikaa. Käytön harjoittelulla ja koulutuksen lisäämisellä voidaan olettaa kartoituksen teon nopeuttamista.

6.2 Tutkimuslupaprosessi ja eettisyys

Tutkimuslupa pilotoinnin hakuun ja suorittamiseen myönnettiin Porin perusturvakeskuksen Kuntoutus- ja Sairaalapalveluiden sekä Vanhuspalveluiden kotihoidon toimialueelle. Kohderyhmän haku toteutettiin ottamalla puhelimitse yhteyttä näihin eri tahoihin. Lisäksi yhteistyötahoille lähetettiin tarkempi tiedote opinnäytetyöstä. Pilotoinnin suorittamisen yhteydessä asiakkaalta pyydettiin opinnäytetyöhön osallistumisesta suostumuslomake. Suostumuslomake allekirjoitettiin kahtena kappaleena, opinnäytetyöntekijälle ja asiakkaalle itselleen. Asiakkaalle kerrottiin, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja hänellä oli oikeus keskeyttää tutkimuksen teko missä vaiheessa tahansa.

Esteettömyyskartoitukseen osallistuvalla asiakkaalla ei pyydetty sairaalan eikä kotihoidon asiakaskertomuksia. Aineiston analyysi toteutettiin ilman henkilötietoja. Kameraa kohteessa käytettiin asiakkaan suostumuksella. Kohteesta kuvattiin asunnon rakenteita lähikuvina niin, että kuvista ei helposti tunnistaisi kohdetta.

Tutkimuksen tietoja ja tutkimusaineiston käsittelyä liittyviä asioita käsiteltiin luottamuksellisesti ja vaitiolovelvollisuutta noudattaen. Aineisto pidettiin lukollisessa paikassa ilman henkilötietoja. Tutkimusaineisto hävitettiin asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

6.3 Lisätutkimusaiheet

Haasteellista lomakkeen suunnittelussa oli, miten saada toteutettua yksi lomake, joka sopii kaikille asumismuodoille. Tässä työssä toteutunut lomakkeen testaaminen yhdelle henkilölle, ei anna todellista kuvaa siitä, miten lomake tulee toimimaan erilaisissa asumismuodoissa. Tämän vuoksi lomakkeen toimivuutta pitäisi ennen käyttöönottoa pilotoida vielä erilaisissa asumismuodoissa. Kiinnostavaa olisi toteuttaa käytettävyyden arviointi heuristisena analyysinä, koska sen avulla saataisiin tietoa sähköisen käyttöjärjestelmän toimivuudesta. Käytettävyydestäusten ja siitä saatujen tulosten jälkeen kartoituslomaketta kannattaisi koekäyttää esimerkiksi sairaalan fysioterapeuttien ja kuntoutusohjaajien kautta, jotka tekevät kodin esteettömyyskartoit-

tuksia työkseen ja muun muassa lausuntoja asunnon muutostyöhakemusten liitteeksi esimerkiksi vammaispalvelutoimistoon. Samalla tulisi testattua, miten raportointiominaisuuksia voisi vielä mahdollisesti kehittää lisää. Lomakkeen kehittämiseksi suositeltavaa olisi, että joku esteettömyyteen perehtynyt rakennusalan asiantuntija arvioisi esteettömyyskriteerit, jotka työhön on valittu teoretiedon kautta.

Tässä opinnäytetyössä työ toteutui objektiivista mittatietoa tuottavana esteettömyys-selvityksenä asiakkaalle. Mikäli esteettömyys selvitys olisi toteutettu esimerkiksi lausuntona vammaispalvelutoimistoon tai vakuutusyhtiölle, olisi työssä pitänyt huomioida myös lääkärin arvio asiakkaan terveydentilasta ja toimintakyvystä. Tämän lisäksi esteettömyys selvityksen ohella olisi tärkeää arvioida asiakkaan toimintakykyä suhteessa kartoitettaviin ympäristötekijöihin. Tulevaisuuden haasteena voisi kehittää myös ICF -luokitukseen sisältyviä tarkenteita lausuntojen kirjaamisen osana.

LÄHTEET

Asunto-osakeyhtiölaki 22.12.2009 / 1599. Viitattu 15.6.2014. www.finlex.fi.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen www-sivut. Viitattu 15.2.2014.
<http://www.ara.fi/fi-FI>

Hurnasti, T., Sainio, P., Aromaa, A. & Koskinen, S. 2012. Toimintakykyä rajoittavat ja edistävät asuinympäristön ominaisuudet. Teoksessa Koskinen, S., Lundqvist, A. & Ristiluoma N. (toim.) Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa 2011. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 68/2012. Viitattu 20.2.2014.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90832/Rap068_2012_netti.pdf?sequence=1

Jäntti, P. 2008. Kaatumiset ja niiden ennaltaehkäisy. Teoksessa Hartikainen, S. & Lönnroos, E. (toim.) Geriatria, arvioinnista kuntoutukseen. Helsinki: Edita Prima.

Karinharju, K. & Tupala, R. 2014. Tietoa, taitoa ja tulosta. SAMK esteettömyys ja saavutettavuus 2013-raportti. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sarja B, raportit 5/2014. Viitattu 1.8.2014.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/79850/2014_B_5_samk_esteettomyys_raportti2013.pdf?sequence=1

Kivi, M. & Nurmi-Koikkalainen, P. 2007. Asukkaat ja asunnot - Näkökulmia esteettömyyden merkityksistä asumisratkaisuisissa. Helsinki. Viitattu 15.4.2014.
http://www.invalidiliitto.fi/files/attachments/asukkaat_ja_asunnot.pdf

Könkkölä, M. 2003. Esteetön asuinrakennus. Invalidiliitto ry. Vammaisten yhdyskuntasuunnittelupalvelu (VYP). Invalidiliiton julkaisuja O.16. Pieksämäki: RT-Print Oy.

Laitinen, M. 2014. WEP-pohjainen esteettömyyskartoitustyökalu. Tietotekniikan koulutusohjelma. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 30.7.2014.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201405096804>

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/74783/opinnaytetyo2942014salainen.pdf?sequence=1>

Laki Maankäyttö ja rakennuslain muuttamisesta 958 / 2012. Helsinki. Viitattu 2.4.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120958#Pidp3190240>

Laukkanen, P. 2010. Toimintakyky ja ikääntyminen – käsitteestä ja viitekehyksestä päivittäistoiminnoista selviytymisen arviointiin. Teoksessa Heikkinen, E. & Rantanen, T. 2010. Gerontologia. 2.-3. painos. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Lönnroos, E. 2008. Lonkkamurtumapotilaan hoito ja kuntoutus. Teoksessa: Hartikainen, S. & Lönnroos, E. (toim.) Geriatria, arvioinnista kuntoutukseen. Helsinki: Edita Prima.

- Mäkelä M., Autio T., Heinonen H., Holma T., Häkkinen H. & Hänninen T. ym. 2013. Suositus toimintakyvyn arvioinnista iäkkään väestön hyvinvointia edistävien palveluiden yhteydessä. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 27.2.2014.
<http://www.thl.fi/toimia/tietokanta/suositus/41/>
- Mäkiavalli, P. 2014. ”Lempi lähtee kotiin”. Kotiuttamismalli perusterveydenhuoltoon. Ylempi AMK- opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 3.7.2014.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014052610155>
- Mänty, M., Sihvonen, S., Hulkko, T. & Lounamaa, A. 2006. Iäkkäiden henkilöiden kaatumistapaturmat. Opas kaatumisten ja murtumien ehkäisyyn. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja B 8 / 2006. Helsinki.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/78142/2006b08.pdf?sequence=1>
- Nissilä, S. 2014. Toimintakyvyn arviointi osana Kotiuttamisen työkalua - Apuväline lonkkamurtumapotilaiden kotiuttamiseen perusterveydenhuollossa. AMK- opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 30.4.2014.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201401081101>
- Nordlund, M. 2008. Invalidiliiton esteettömyysprojekti 2008. Katse kotiin –tietoa toimivasta asumisesta. Invalidiliitto ry. Invalidiliiton julkaisuja O.36, 2008.
- Pajala, S. 2012. Iäkkäiden kaatumisten ehkäisy. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Opas 16, Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Tampere: Juvenes Print - Tampereen yliopistopaino Oy. Viitattu 24.2.2014.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/79998/923b49af-ca1a-4c44-a14c-505319cac74e.pdf?sequence=1>
- Pesola, K. 2010. Elämänkaaren kestävää asumista - vanhuksille ja vammaisille henkilöille suunniteltu on toimivaa kaikille. Viitattu 30.03.2014.
http://www.esteeton.fi/portal/fi/ajankohtaista/artikkelit_ja_puheenvuorot/elamankaaren_kestavaa_asumista/
- Rakennustietosäätiö 2011. Esteetön rakennus ja ympäristö. Turvallinen toimia ja liikkuu. Suunnitteluopas. 2.painos. Tampere: Tammerprint Oy.
- Ruonakoski, A. 2004. Sujuvampi arki ikääntyville. Yhdyskuntien suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito väestön ikääntyessä. Helsinki: Multiprint Oy.
- Ruskovaara, A. 2009. Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus. Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle. Invalidiliiton julkaisuja o.38. Kirjapaino Öhrling Oy.
- Siitonen, T. 2010. Elinympäristön kehittäminen. Teoksessa Heikkinen, E. & Rantanen T. (toim.) Gerontologia. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- Sosiaali- ja terveysministeriö, 2013. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:11. Helsinki. Viitattu 20.2.2014.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511564&name=DLFE-26915.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö 2006. Tiedote. Ikäihmisten toimintakyvyn arviointi osana palvelutarpeen arviointia sosiaalihuollossa. Viitattu 30.03.2014.
<http://www.sosiaaliportti.fi/File/308e7352-a0a2-44df-bd07-ef82c2fe4dc5/ik%C3%A4ihmisten+toimintakyvyn+arviointi+stm.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2010. Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle. Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010-2015. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010: 4. Helsinki: Yliopistopaino.

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Ortopediyhdistyksen asettama työryhmä.2011. Lonkkamurtuma. Käypä hoito-suositus. Viitattu 12.2.2014.
<http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituks/suositus?id=hoi50040>

Suomen perustuslaki. 1999. 11.6.1999 / 731. Viitattu 01.4.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Suomen Rakentamismääräyskokoelma F1, 2005. Rakentamisen valvonta ja tekninen tarkastus. Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet 2005. Helsinki: Ympäristöministeriö, asunto- ja rakennusosasto. 1.3.2014. www.edilex.fi

Suomen Rakentamismääräyskokoelma F2, 2001. Rakentamisen valvonta ja tekninen tarkastus. Rakennuksen käyttöturvallisuus, määräykset ja ohjeet. Helsinki: Ympäristöministeriö, asunto- ja rakennusosasto. Viitattu 1.3.2014. www.edilex.fi

Suomen RakMK G1, 2005. Rakentamisen valvonta ja tekninen tarkastus. Asunto-suunnittelu, määräykset ja ohjeet 2005. Helsinki: Ympäristöministeriö, Asunto- ja rakennusosasto. 01.03.2014. www.edilex.fi

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2014. Viitattu 20.2.2014.
<http://www.thl.fi/toimia/tietokanta/>

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 2.uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Ympäristöministeriön www-sivut. Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelma 2013-2017, valtioneuvoston periaatepäätös. Viitattu 25.4.2014. <http://www.ymparisto.fi/>

TIEDOTE

31.03.2014

**KOTIYMPÄRISTÖN ESTEETTÖMYYDEN KARTOITUSLOMAKKEEN
SUUNNITTELU JA ARVIOINTI OSANA KOTIUTTAMISMALLIA**

Haen tutkimukseen kahta vapaaehtoista yli 65-vuotiasta lonkkamurtumapotilasta, jotka ovat kiinnostuneita osallistumaan kodin esteettömyyskartoitukseen. Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat Porin perusterveydenhuollon sairaalaosastolla yli kaksi viikkoa olleet lonkkamurtumapotilaat, joiden kotiutuminen omaan kotiin on suunniteltuvaiheessa. Kohderyhmään hyväksytään myös sairaalaosastolta lähiaikoina kotiutuneet. Esteettömyyskartoituksessa perehdytään sisääntuloon, wc-, pesu-, makuu- ja keittiötiloihin liikkumisen esteiden osalta. Esteettömyyskartoitus sisältää asiakkaan haastattelun (Liite 3), esteettömyyskartoituksen ja malliraportin. Opinnäytetyön tavoitteena on arvioida suunnittelemani kartoituslomakkeen toimivuutta. Tutkimustiedostoon tallennetaan asiakkaan haastattelu, esteettömyyskartoituksen tulokset ja -raportti. En käytä tutkimuksessani henkilö- ja osoitetietoja, joista asiakkaan voisi tunnistaa. Tutkimukseen voi osallistua myös omainen, kotihoidon ja/tai sairaalan työntekijä. Käytössäni on kamera, jota käytän asunnon esteiden kuvaamiseen ja opinnäytetyössäni asiakkaan suostumuksella.

Opinnäytetyöni liittyy osana Kotiuttamismallin / sähköisen kartoitus- ja raportointityökalun kehittämiseen, jota kehitetään Satakunnan ammattikorkeakoulussa yhteistyössä Perusturvan Kuntoutus- ja sairaalapalveluiden ja perusturvan Vanhuspalveluiden kotihoidon kanssa. Tutkimuslupa opinnäytetyöhöni on myönnetty Porin perusturvakeskuksesta Kuntoutuksen ylempää ammattikorkeakoulututkintoa opiskelevan opiskelijan opinnäytetyön tutkimussuunnitelman toimesta. Hän osallistuu toisena havainnoitsijana esteettömyyskartoitukseen.

Lisätietoja:

Kuntoutusohjaus ja -suunnittelu (AMK)-opiskelija Lilli Vepsä

Ohjaava opettaja, lehtori Merja Sallinen

ASIAKKAAN SUOSTUMUSLOMAKE

OSALLISTUMINEN ESTEETTÖMYYSKARTOITUKSEEN

Olen tietoinen opinnäytetyön tarkoituksesta.

Suostun opinnäytetyönä tehtävään kodin esteettömyyden kartoitukseen. Opinnäytetyön aiheena on Kotiympäristön esteettömyyden kartoituslomakkeen suunnittelu ja arviointi osana Kotiuttamismallia. Tutkimuksen tietoja ja tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti ja vaitiolovelvollisuutta noudattaen. Tutkimusaineisto hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Tutkimus on vapaaehtoinen. Voin halutessani peruuttaa suostumukseni.

Suostumuslomakkeita on tehty kahtena kirjallisena kappaleena, tutkimukseen osallistuvalla ja tutkimuksen tekijälle.

Paikka ja Aika

Tutkimukseen osallistuvan allekirjoitus

Kuntoutuksen ohjaaja-opiskelija / Satakunnan ammattikorkeakoulu

Lilli Vepsä

Opinnäytetyön ohjaava opettaja, lehtori / Satakunnan ammattikorkeakoulu

Merja Sallinen

ASIAKKAAN HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Käytättekö liikkumisen apuvälinettä ulkona (esim. pyörätuoli, rollaattori, kyynär- tai kainalosauvat)?
2. Käytättekö liikkumisen apuvälinettä sisällä?
3. Onko käytössänne muita apuvälineitä (esim. kuulon-, näön- tai muistin apuvälineitä)?
4. Kuvaile omaan asuntoosi liittyviä esteitä ja ongelmia jotka vaikeuttavat liikkumista ja arjesta suoriutumista?
5. Kerro esteen vaikutuksesta asumiseen / avun tarpeeseen?

KOTIYMPÄRISTÖN KARTOITUSLOMAKKEEN ARVIOINTIKYSYMYKSET

Toimiko lomakkeessa olevat kolmeen tasoon järjestetyt kysymykset loogisesti?
Merkitse lomakkeeseen punaisella kynällä kohdat, jotka eivät toimineet mielestäsi järjestelmällisesti. Perustele vastauksesi. Kirjaathan myös kehittämisideat.

Mitä mieltä olet kysymysten järjestyksestä?

Mitä mieltä olet kysymysten muotoilusta? (helppous, selkeys, ymmärrettävyys)
Alleviivaa lomakkeeseen vihreällä kynällä kysymykset, jotka koit vaikealukuisiksi.
Kirjaathan myös kehittämisideat.

Miten toimivana koit lomakkeen kysymykset?
Toimiko lomake virheettömästi? Raportoi virhetilanteet.
Kirjaa epäolennaiset kysymykset kevyesti yliviivaamalla.

Lomakkeen informatiivisuus?
Arvioi lomakkeen informatiivisuutta esimerkiksi suosituskriteereiden näkökulmasta.
Merkitse kysymykset S-merkinnällä, joihin mielestäsi tulisi lisätä suosituskriteeri.

Miten koit lomakkeen sopivuuden kohderyhmälle?

Miten koit lomakkeen sopivuuden asuinmuodon / asuinympäristön suhteen?

Miten helppo- ja nopeakäyttöisenä apuvälineenä koit kartoituslomakkeen käytön?

Kehittämisideat?

Muita lomakkeeseen liittyviä näkökulmia?

ESTEETTÖMYYSKARTOITUKSESTA LAADITTU MALLIRAPORTTI

Esteettömyyskartoituksesta laadittiin malliraportti sähköisen kartoitus- ja raportointityökaluun laadittujen raportointiominaisuuksien mukaisesti paperisena versiona. Raportointiominaisuuden jälkeen malliraportista muokattiin Word- tekstinkäsittelyohjelmalla virallisempi esteettömyyselvytys (Liite 6).

PÄÄSISÄÄNKÄYNTI

Sisäänkäynti ei ole esteetön. Sisäänkäynnin yhteydessä on portaat. Porraskelmien edessä tasanne, 5 askelmaa ja iso tasanne, 1 askelma ulko-oven tasanteelle. Tasanteen korkeus 16 cm, syvyys 82cm, leveys 147cm. Katettu tila. lyhyt kaide. Sisäänkäynnin yhteydessä ei ole käsijohteita molemmilla puolilla. Ylöspäin mentäessä vasemmalla puolen on kaide. Käsijohteet eivät jatku portaan päissä yli portaan alkamis- ja päättymiskohdan suosituksen (300mm) mukaisesti. Suositellen käsijohdetta / käsijohteita portaisiin. Ulko-oven edustan tasanne ei ole suosituksen (150cm x 150 cm) mukainen. Korkeus 16cm, syvyys 82 cm, leveys 147 cm. Sisäänkäynnin edustan valaistus on riittävä, tasainen ja häikäisemätön. Asiakkaan kertomana. Ulko-ovi on kevyt avata. Ulko-oven kynnyks on suosituksen mukainen (alle 2 cm) / esteetön. Asunnon yhteydessä on tuulikaappi. Tuulikaapin koko, syvyys 72, leveys 114. Tuulikaapin lattiamateriaali ei ole turvallinen liikkumiseen. Tuulikaapin ja eteisen / sisätilan kynnyks on liian korkea. Lattia eri tasossa. Noin 9 cm korkea kynnyks, noin 2,5 cm korkea sisätilan puolelta. Lämmitysputket kulkevat kynnyksen reunassa. Suositellen tuulikaapin ja eteisen /sisätilan välisen kynnyksen poistamista / luiskaamista. Vaatii asiantuntemusta. Ulko-oven vapaan oviaukon leveys 105 cm. Eteisen / tuulikaapin ovi 87 cm.

VAIHTOEHTOINEN SISÄÄNKÄYNTI

Asuntoon ei ole vaihtoehtoista tasoerotonta sisäänkäyntiä.

YLEISET SISÄTILAT

Sisätilojen kulkuväylät eivät ole suositusten (vähintään 90 cm) mukaisia. Peseytymistilaan johtava käytävä on noin 80 cm leveä, muut kulkuväylät yli 90 cm. Sisätilojen kulkuväyliltä suositellaan poistamaan vaaraa aiheuttavat tekijät. Tuulikaapin edessä liukuva matto. Keittiön puuvillamatot liikkuvia. Sisätilojen kulkuväyliä lattiämateriaali on epätasainen ja / tai liukas. Muovimatto keittiössä, olohuoneessa puulattia, eteisessä tiililattia, jota ei vahata liukkauden vuoksi. Sisätilojen ovet ovat leveydeltään suositusten mukaiset (vähintään 80 cm). Sisätilan kynnykset ovat suositusten mukaisia (alle 2cm). Asunnon sisätilojen valaistus on tasainen ja häikäisemätön. Asunnon sisätiloissa on portaita. 11 porrasta alakertaan, 3 porrasta ruokailutilasta olohuoneeseen. olohuoneen portaat 170 cm leveät, nousu 5 cm ja 18 cm (?). Sisätilassa sijaitsevissa portaissa ei ole käsijohteita molemmilla puolilla. Alakertaan johtavissa portaissa 1 käsijohde. Suositellen portaisiin käsijohdetta / käsijohteita. 1 käsijohde riittävä. Portaiden lattiämateriaali on luistamaton. Suositellaan tarkistamaan portaiden valaistus.

MAKUHUONE

Sänky on sopivalla korkeudella. Sängyn vieressä on tilaa liikkua suositusten mukaisesti apuvälineen kanssa. Yöaikana on käytössä yövalo.

WC-TILA

Wc-tilaan on esteetön (tasoeroton) pääsy. Wc-oven avaaminen ja sulkeminen onnistuu kurkottelematta. Suositellen wc-tilaan tukikahvoja. Wc-istuimelta noustessa oikealle puolelle ja wc-tilaan mentäessä oikealle puolelle, noin 90 cm:n korkeuteen vaakatasoon liikkumisen tueksi. Wc-koroke. Wc-tilan lattiämateriaalin on liukas. Laattalattia. Ei suihkua. Wc-tilassa ei ole suositusten mukaista vapaata tilaa liikkumiseen (pyörähdysympyrän suositus 130 cm). Wc-istuimen ja pesualtaan välillä 25 cm vapaata tilaa. Seinän ja wc-istuimen välillä n. 17 cm vapaata tilaa. Seinässä patteri.

PESEYTYMISTILA

Peseytymistila ei sijaitse wc-tilan yhteydessä. Peseytymistilan kynnyks on liian korkea. Luiskaaminen ei suositeltavaa, koska liikkumisen apuväline keppi. Peseytymistilan ovi ei ole suositusten mukainen (vähintään 80 cm). Ovi ei aukea kunnolla. Pe-

seytymistilan lattiamateriaali on märkänäkin luistamaton. Karhea laatta. Käytössä kaksi pientä kumista suihkumattoa jalkojen alla estämässä liukastumista. Suihkun viereen asennettava tukikahva mahdollistaisi turvallisemman siirtymisen suihkutuoliin. Asiakas ei halua tukikahvaa. Suihkutuoli tukikahvoin on käytössä. Tarvittaessa peseytymistilan oven karmiin oikealle puolen lankavedin, jotta kynnyksen ylittäminen olisi turvallisempaa.

KEITTIÖ

Keittiössä on riittävästi tilaa. 110 cm leveä käytävä. Keittiössä on työtasoa riittävästi.

ASUNNON MUUTOSTÖIDEN LUPA-ASIAT

ESTEETTÖMYYSSELVITYS 29.04.2014

JOHDANTO

Kohteen esteettömyyskartoitus liittyy Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijan harjoitustyönä toteutettuun opinnäytetyöhön: Kotiympäristön esteettömyyden kartoituslomakkeen suunnittelu ja arviointi osana Kotiuttamismallia.

Esteettömyyskartoituksessa käytettiin apuvälineenä opinnäytetyönä itse suunniteltua kotiympäristöön soveltuvaa kartoituslomaketta, johon oli määritelty esteettömyyssuosituksia. Työssä käytetyt lähteet löytyvät viimeiseltä sivulta. Esteettömyyskartoituksen apuvälineinä käytettiin metrimittaa ja kameraa. Esteettömyyskartoitus ei sisällä mittatarkkaa tietoa asunnon rakenteista. Mitoitukseen liittyvät esteettömyyssuositukset ovat ohjeellisia. Toimenpide-ehdotukset on koottu lyhyesti esteettömyys selvityksen raportin loppuosaan. Toimenpide-ehdotukset eivät ole virallisia suunnitelmia. Kaikkiin asunnon rakenteellisiin muutoksiin on huomioitava tarvittavat suunnitelmat ja luvat eri viranomaistahoilta.

Esteettömyys selvityksessä on otettu huomioon, että asiakas käyttää liikkumisen apuvälineenä sisätiloissa pääsääntöisesti keppiä ja ulkona rollaattoria.

Porissa 27.5.2014

Lilli Vepsä

Lisätietoja:

Opiskelija Lilli Vepsä

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Kuntoutusohjaus- ja suunnittelu koulutusohjelma

ESTEETTÖMYYSSELVITYS

KOHTEEN TIEDOT:

Kohteena oli kaksikerroksinen, rinnemaastossa sijaitseva omakotitalo. Asuintilat sijaitsivat ylemmässä kerroksessa.

PIHA-ALUE:

Yleiseltä katu-osuudelta omakotitalon pihaan tultaessa, on kapeahko, tasainen piha-alue, jonka päässä sijaitsee autotalli. Tasaiselta osuudelta, autotallin edustalta, nouseaan 5 kiviporrasta, jonka oikealla puolella sijaitsee kaide (kuva 1). Portaiden jälkeen alkaa loivasti ja kaarevasti nouseva kulkuväylä omakotitalon pääsisäänkäynnille. Autotallin edustalla oleva piha-alue ja pääsisäänkäynnille johtava kulkuväylä on päällystetty isokokoisella soralla. Kulkuväylällä on paikoitellen epätasaisuuksia. Portaiden yläosassa on muutamia pieniä laakakiviä (kuva 2). Epätasaisella, isokokoisella soralla päällystetyt kulkuväylät ovat vaikeakulkuisia liikkumisen apuvälinettä käyttävälle. Suositellaan piha-alueen ja kulkuväylien päällystämistä kovalla ja tasaisella materiaalilla, esimerkiksi kivituhkalla. Portaiden (kuva 1) suosituksena on, että käsi-johteet asennetaan molemmin puolin ja kahteen eri tasoon, noin 700 mm:n ja 900 mm:n korkeudelle. Suosituksena on, että käsi-johteet ulottuisivat vähintään 300 mm yli portaiden alkamis- ja päättymiskohtien.

Kuva 1

Kuva 2

SISÄÄNKÄYNTI:

Pääsisäänkäynti on katettu. Sisäänkäynnille johtaa tasanteen kautta viisi puurakenteista porrasaskelmaa, jonka jälkeen on iso tasanne. Tasanteen jälkeen ulko-oven edustalla on pienempi tasanne, joka ei ole suosituksen (150 cm x 150 cm) mukainen. Tasanteen korkeus 16 cm, syvyys 82 cm ja leveys 147 cm (Kuva 3).

Kuva 3

Sisäänkäynnin yhteydessä olevissa portaissa terassin kaide on portaisiin nähden liian lyhyt (Kuva 4). Portaissa ei ole käsijohteita. Suosituksena on, että portaissa käsijohteet asennetaan molemmille puolille. Käsijohteiden suositellaan jatkuvan vähintään 30 cm yli portaan alkamis- ja päättymiskohdan. Postilaatikon edustalla olevat puutarhavälineet aiheuttavat kompastumis- ja kaatumisvaaran. Suositellaan välineiden siirtämistä pois kulkuväylältä (kuva 5).

Kuva 4

Kuva 5

Sisäänkäynnin edustalla on kaksi ulkovalaisinta. Asiakkaan kertoman mukaan valaistus on riittävä ja tasainen. Valaistusta oli vaikea arvioida valoisaan aikaan, joten suo-

sittelen tarkistamaan ulko-oven edustan kohdevalon tarpeen pimeään vuorokauden-aikaan. Sisäänkäynnin ulko-ovi oli kevyt avata ja ulko-oven kynnyks oli suosituksen mukainen (korkeintaan 2cm). Sisäänkäynnin yhteydessä oli tuulikaappi. Tuulikaappi oli syvyydeltään noin 72 cm ja leveydeltään noin 114 cm. Lattiamateriaalina oli laatta, joka saattaa olla pinnaltaan liukas. Lisäksi lattiassa oli pienikokoinen matto, joka saattaa aiheuttaa kompastumis- ja kaatumisvaaran. Suositellaan maton vaihtamista esimerkiksi luistamattomaan, koko tuulikaapin lattian peittävään eteismattoon. Ulko-oven ja tuulikaapin / eteisen ovet ovat leveydeltään suosituksen mukaisia.

Tuulikaapin ja eteisen välinen kynnyks on liian korkea ja vaikea ylittää (Kuva 6). Lattiatasot ovat eri korkeudella. Tuulikaapin puolelta mitattuna lattiataso on noin 9 cm alempana eteiseen nähden. Eteisen puolelta kynnyks on noin 2,5 cm korkea. Kaksi lämmitysputkea kulkee lattiarajassa tuulikaapin puolella. Suosittelen korjausrakentamiseen perehtyneen ammattilaisen arviota kynnyksen madaltamiseksi ja / tai lattiatason korottamiseksi samaan tasoon kuin eteisen lattiataso. Kynnyksen luiskaaminen ei ole suositeltavaa, koska asukkaan liikkumisen apuvälineenä on keppi.

Kuva 6

Piha-alueen kulkuväylä autotallin edustalta sisäänkäynnille on haastava liikkumisen apuvälinettä (esimerkiksi rollaattoria) käyttävälle henkilölle. Isojen tasoerojen vuoksi luiskan rakentaminen kohteeseen vaatisi useita kymmeniä metrejä pitkän luiskan. Mikäli rakennusteknisesti on mahdollista, sisäänkäynnin katetun tilan korottaminen samaan tasoon kuin ulko-ovi olisi suositeltavaa esteettömämmän kulkemisen mahdollistamiseksi. Esteettömämpää kulkua varten suosittelen pyytämään lausuntoa esteettömyyteen perehtyneeltä rakennusalan asiantuntijalta.

YLEISET SISÄTILAT

Sisätilojen kulkuväylät ovat suosituksen mukaisia (yli 90 cm), lukuun ottamatta 80 cm leveää käytävää eteisestä peseytymistilaan. Tuulikaapin / eteisen oven edessä, eteisen puolella on kulkuväylällä pieni, liukastumis- ja kaatumisvaaraa aiheuttava matto. Suositellaan maton poistamista tai vaihtamista. Keittiön lattiassa on kaksi, kevyttä puuvillamattoa, jotka saattavat aiheuttaa kompastumisvaaran. Sisätilan lattia- materiaaleina on muun muassa eteisessä tiililattia, keittiössä muovimatto ja ruokailu- ja olohuoneessa puulattia. Asiakkaan kertoman mukaan tiililattiaa ei vahata liukkauden estämiseksi. Näin suositellaan toimimaan myös jatkossa. Kenkien käyttö sisätiloissa on suositeltavaa. Sisätilojen ovien leveydet ja kynnyksen korkeudet ovat suosituksen mukaisia.

Yhtenäisessä ruokailutila- ja olohuoneessa on runsaasti isoja ikkunoita. Aurinkoisina päivinä laajoista ikkunapinnoista saattaa aiheutua lattiapintaan häikäisyä. Olohuone sijaitsee kolme porraskelmaa alempana kuin ruokailutila. Portaat ovat noin 170 cm leveät. Käsijohteita ei ole. Askelmien askelrytmi on epätasainen, nousun korkeus 18 cm, alin nousu vain 5 cm. Suositellaan portaisiin ikkunan puoleiselle puolelle yksittäistä käsi johdetta. Eteisen suunnasta ruokailutilaan ja olohuoneeseen tultaessa on noin 42 cm:n pudotus olohuoneen puolelle, noin 174 cm:n pituudelta (Kuva 7). Tähän kohtaan suositellaan kaidetta tapaturmariskin vähentämiseksi.

Kuva 7

Asuinkerroksesta johtaa alakertaan kapeat, lattiamatolla päällystetyt portaat. Portaat ovat suorat ja niissä on 11 porraskelmaa. Alaspäin mentäessä oikealla puolen on

käsijohde, joka ei ole suosituksen mukainen. Suosituksena on, että käsijohde jatkuisi vähintään 30 cm yli portaan alkamis- ja päättymiskohdan. Portaiden alaosassa oli selkeästi havaittavissa liian vähäinen valon määrä. Suositellaan valaistuksen tarkastamista. Eteisen tuoliksi suositellaan käsinojallista tuolia, jonka istumakorkeus on korotettu.

MAKUHUONE

Sängyn vieressä on tilaa liikkua suosituksen mukaisesti (pyörähdysympyrä 130 cm). Yöaikana käytössä on yövalo.

WC-TILA

Wc-tilaan on esteetön pääsy. Lattiamateriaalina on laatta, joka saattaa olla liukas. Wc-istuimen ja pesualtaan väli on ahdas, vapaata tilaa on noin 25 cm. Seinän ja wc-istuimen välissä on myös ahdasta, vapaata tilaa on noin 17 cm. Lisäksi seinällä on pieni patteri. Wc-istuimella käytössä on koroke (Kuva 8). Suositellaan wc-istuimen vaihtamista korotettuun wc-istuimeen, jossa tukikahvat. Vaihtoehtona suositellaan seinään kiinnitettävää pystyasentoon kiinnitettävää tukikahvaa, joka helpottaa wc-istuimelta ylösousemista. Lisäksi suositellaan 30 cm pitkää, vaakatasoon asennettavaa tukikahvaa wc-tilaan mentäessä oikealle puolen, noin 90 cm:n korkeudelle, liikumisen turvaamiseksi.

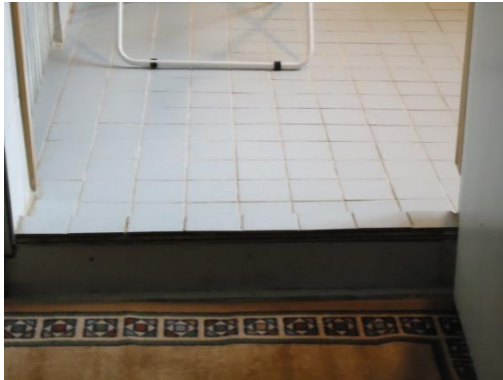

Kuva 8

PESEYTYMISTILA

Peseytymistila sijaitsee erikseen. Peseytymistilan kynnyks on liian korkea (Kuva 9). Lattiatasot ovat eri tasossa. Käytävän puolelta tasoeroa on noin 12 cm, pesutilan puo-

lelta noin 3,5 cm. Luiskaaminen ei ole suositeltavaa, koska käytössä liikunnan apuvälineenä keppi. Suositellaan oven karmin, peseytymistilaan mentäessä oikealle puolella pientä lankavedintä helpottamaan kynnyksen ylittämistä. Peseytymistilan lattiamateriaalina on karhea laattapinta. Käytössä suihkutuoli. Apuvälineenä on myös kaksi pientä kumista suihkumattoa jalkojen alla liukastumisen estämiseksi. Suositellaan suihkutilaan tukikahvan asentamista. Tukikahva mahdollistaisi turvallisemman siirtymisen suihkutuoliin ja ylösnousemisen suihkutuolista.

Kuva 9

KEITTIÖ

Kapean malliseen keittiöön johti kulku eteisestä ja erillisestä ruokailutilasta. Ruokapöytä sijaitsi lähellä keittiötä. Keittiön kulkuväylä oli noin 110 cm leveä.

Ruokapöydän vieressä oli tilaa suosituksen (pyörähdysympyrän 130 cm) mukaisesti liikunnan apuvälineen säilytystä varten.

TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	
Piha-alue	Suosittelaaan piha-alueen kulkuväylien päällystämistä kovaksi ja tasaiseksi pintamateriaaliksi, esimerkiksi kivituhkalla. Rinnemaastossa sijaitseva pääsisäänkäynnille johtava kulkuväylä ja kahdet portaat eivät sovellu liikkumisen apuvälinettä käyttävälle henkilölle. Maanpinta nousee useita metrejä autotallin ja pääsisäänkäynnin välillä. Esteettömämmän kulkureitin suunnittelemiseksi suosittelen pyytämään lausuntoa esteettömyyteen perehtyneeltä rakennusalan asiantuntijalta.
Sisäänkäynti	Suosittelaaan ulkoportaiden kaiteen pidentämistä / käsijohteen asentamista portaiden molemmille puolille. Suosituksena on, että käsijohteet jatkuvat vähintään 30 cm yli portaan alkamis- ja päättymiskohdan. Suositellaan tuulikaapissa sijaitsevan maton vaihtamista luistamattomaksi ja koko lattiapinnan kokoiseksi. Suositellaan puutarhavälineiden siirtämistä postilaatikolle johtavalta kulkuväylältä.
Yleiset sisätilat	Suosittelaaan tuulikaapin ja eteisen oven edessä olevan maton poistamista / vaihtamista. Suositellaan keittiön mattojen poistamista/ vaihtamista. Suositellaan sisätilan alakertaan johtavien portaiden käsijohteen turvallisuuden parantamista ja pidentämistä. Mikäli tilaan mahtuu, suositellaan kaiteita molemmille puolille. Suosituksena on, että käsijohteet jatkuvat vähintään 30 cm yli portaan alkamis- ja päättymiskohdan. Suositellaan valaistuksen parantamista sisätilan alakertaan johtavien portaiden kohdalta. Suositellaan käsijohteen asentamista ruokailutilan ja olohuoneen välissä sijaitseviin portaisiin. Suositellaan eteiseen käsinojallista tuolia, jossa korotettu istuinkorkeus.
Wc-tilat	Suosittelaaan Wc-istuimen vaihtamista korotettuun wc-istuimeen, jossa tukikahvat. Vaihtoehtoisesti suositellaan tukikahvan asentamista pystysuoraan, oikealle puolelle, wc-istuimelta noustaessa. Suositellaan 30 cm pitkän tukikahvan asentamista, wc-tilaan mentäessä oikealle puolelle.
Peseytymistila	Suosittelaaan 30 cm pitkän tukikahvan asentamista pystysuoraan suihkutilaan, suihkun vasemmalle puolelle. Suositellaan lankavetimen asentamista peseytymistilan oikean puolen oven karmiin, peseytymistilaan mentäessä.

Lähteet:

Könkkölä, M. 2003. Esteetön asuinrakennus. Invalidiliitto ry. Vammaisten yhdyskuntasuunnittelupalvelu (VYP). Invalidiliiton julkaisuja O.16. Pieksämäki: RT-Print Oy.

Ruskovaara, A. 2009. Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoitus. Opas kartoituksen tilaajalle ja toteuttajalle. Invalidiliitto ry. Invalidiliiton julkaisuja o.38. Kirjapaino Öhrling Oy.

Suomen Rakentamismääräyskokoelma F1, 2005. Rakentamisen valvonta ja tekninen tarkastus. Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet 2005. Helsinki: Ympäristöministeriö, asunto- ja rakennusosasto. 01.03.2014. www.edilex.fi

Suomen Rakentamismääräyskokoelma F2, 2001. Rakentamisen valvonta ja tekninen tarkastus. Rakennuksen käyttöturvallisuus, määräykset ja ohjeet. Helsinki: Ympäristöministeriö, asunto- ja rakennusosasto. 01.03.2014. www.edilex.fi

Suomen RakMK G1, 2005. Rakentamisen valvonta ja tekninen tarkastus. Asuntosuunnittelu, määräykset ja ohjeet 2005. Helsinki: Ympäristöministeriö, Asunto- ja rakennusosasto. 01.03.2014. www.edilex.fi

KOTIYMPÄRISTÖN KARTOITUSLOMAKE JA RAPORTOINTIOMINAISUUDET (Pilotointivaihe)

Kysymysten vastausvaihtoehtona on Kyllä, Ei ja Ei koske. Lisäksi kysymyksiin voi kirjata lisätietoja.

PÄÄSISÄÄNKÄYNTI

Onko sisäänkäynti tasoeroton (ei portaita, ei luiskaa)?

Onko sisäänkäynnin yhteydessä portaat?

Porrasaskelmien (nousujen) lukumäärä?

Suosittelko loivempia portaita? (suositus askelman syvyys väh. 30cm, nousun korkeus: 13cm / katettu tila 16cm)

Onko portaissa käsijohteet molemmilla puolilla?

Jatkuuko käsijohteet portaan päissä yli portaan alkamis- ja päättymiskohdan? (suositus 30 cm)

Suosittelko käsijohteita portaisiin?

Onko sisäänkäynnin yhteydessä luiska?

Onko luiska turvallinen?

Onko luiskan pinta kova, tasainen ja märkänäkin luistamaton?

Suosittelko sisäänkäynnin yhteyteen luiskaa?

Onko ulko-oven edustan tasanne riittävän kokoinen?

(suositus 150cm x 150cm)

Onko sisäänkäynnin ulkovalaistus riittävä, tasainen ja häikäisemätön?

Onko ulko-ovi kevyt avata?

Onko ulko-oven kynnyksen ylittäminen vaikeaa? (suositus alle 2cm)

Suosittelko ulko-oven kynnyksen poistamista / luiskaamista?

Sijaitseeko asunto kerrostalossa?

Missä kerroksessa asunto sijaitsee?

Onko käytössä hissi?

Onko hissille esteetön pääsy? (kulku pääsisäänkäynniltä hissille)

Onko hissi riittävän kokoinen?

Onko hissistä asunnon ovelle esteetön kulku (ei tasoeroja)?

Kulkeeko hissi kaikkiin kerroksiin?

Muuta lisätietoa hissistä?

Onko käytössä portaat?

Lisätietoa portaista (esim. käsijohteiden ja kontrastiraitojen tarve?)

Onko asuntoon esteetön kulku (ei kynnyksiä)?

Onko asunnon ovi kevyt avata?

Onko sisäänkäynnin yhteydessä tuulikaappia?

Tuulikaapin koko?

Onko tuulikaapin lattiamateriaali turvallinen liikkumiseen?

Onko tuulikaapin ja eteisen / sisätilan välinen kynnyks vaikea ylittää? (suositus alle 2cm)

Suosittelko tuulikaapin ja eteisen/sisätilan kynnyksen poistamista / luiskaamista?

Muuta lisätietoa pääsisäänkäynnistä ja tuulikaapista?

VAIHTOEHTOINEN SISÄÄNKÄYNTI

Onko vaihtoehtoista tasoerotonta sisäänkäyntiä (ei portaita, ei luiskaa)?

Muuta lisätietoa vaihtoehtoisestä sisäänkäynnistä?

YLEISET SISÄTILAT

Onko sisätilojen kulkuväylien leveys vähintään 90 cm?

Onko kulkuväyliltä poistettu vaaraa aiheuttavat tekijät? (esim. paksut matot ja ”tavarat”)

Onko sisätilojen kulkuväylien lattiamateriaali tasainen ja luistamaton?

Onko asunnon sisätilojen ovet vähintään 80 cm leveitä?

Suosittelko ovien leventämistä?

Muuta lisätietoa ovista?

Onko sisätilojen kynnyksen ylittäminen vaikeaa? (suositus alle 2cm)

Suosittelko kynnyksen poistamista / luiskaamista? (kommentoi kynnyksen sijainti, esim.oh-mh)

Onko asunnon valaistus tasainen ja häikäisemätön?

Onko asunnon sisätiloissa portaita?

Onko portaissa käsijohteet molemmilla puolilla?

Suosittelko portaisiin käsijohteita?

Onko portaiden lattiamateriaali luistamaton?

Onko portaiden valaistus tasainen ja häikäisemätön?

(porrasaskelmien reunat erottuvat, valaistus ei häikäise)

Muuta lisätietoa sisätiloissa sijaitsevista portaista?

MAKUuhuONE

Onko sänky sopivalla korkeudella?

Suosittelko apuvälinelainaamosta sängyn jalkojen korottajia?

Suosittelko sänkyyn kiinnitettävää ylösnousutukea?

Onko sängyn vieressä tilaa liikkua apuvälineiden kanssa? (suositus pyörähdysympyrä 130 cm)

Onko yövalo yöaikaan käytössä?

Muuta lisätietoa makuuhuoneesta?

WC-TILA

Onko wc-tilaan esteetön (tasoeroton) pääsy?

Onko wc-oven kynnyksen ylittäminen vaikeaa? (suositus alle 2cm)
Suositteletko kynnyksen poistamista tai luiskaamista?
Onnistuuko wc-oven avaaminen ja sulkeminen kurkottelematta?
Suositteletko wc-tilaan tukikahvoja? (kommentoi tukikahvan sijainti)
Onko wc-tilassa korotettu wc-istuim?
Onko wc-tilan lattia märkänäkin luistamaton?
Onko wc-tilassa vapaata tilaa liikkumiseen? (suositus pyörähdysympyrä 130cm)
Muuta lisätietoa wc-tilasta?

PESEYTYMISTILA

Sijaitseeko peseytymistila wc-tilan yhteydessä?
Onko peseytymistilan kynnyksen ylittäminen vaikeaa? (suositus alle 2cm)
Suositteletko kynnyksen poistamista tai luiskaamista?
Onko peseytymistilan ovi vähintään 80cm leveä?
Suositteletko pesutilan oven leventämistä?
Onko peseytymistilan lattiamateriaali märkänäkin luistamaton?
Suositteletko peseytymistilaan tukikahvoja? (Kommentoi tukikahvan sijainti)
Suositteletko suihkutuolia?
Muuta lisätietoa peseytymistilasta?

KEITTIÖ

Onko keittiössä riittävästi tilaa liikkua? (suositus pyörähdysympyrä 130 cm)
Onko keittiössä työtasoa riittävästi?
Muuta lisätietoa keittiöstä?

ASUNNON MUUTOSTÖIDEN LUPA-ASIAT

Asuuko asiakas vuokralla?
Onko asunnon muutostöitä varten huomioitu lupa vuokranantajalta?
Sijaitseeko asunto taloyhtiössä?
Onko asunnon muutostöitä varten huomioitu taloyhtiön lupakäytäntö?
Muuta lisätietoa lupa-asioista?

RAPORTOINTIOMINAISSUUDET:

Kyllä-ominaisuudet:

PÄÄSISÄÄNKÄYNTI

Sisäänkäynti on tasoeroton (ei portaita, ei luiskaa).
Sisäänkäynnin yhteydessä on portaat.

TYHJÄ

Suosittelun loivempia portaita.

Sisäänkäynnin yhteydessä olevissa portaissa on käsijohteet molemmilla puolilla.

Käsijohteet jatkuvat portaan päissä yli portaan alkamis- ja päättymiskohdan suosituk-
sen (300mm) mukaisesti.

Suosittelun käsijohdetta / käsijohteita portaisiin.

Sisäänkäynnin yhteydessä on luiska.

Luiska on riittävän loiva.

Luiskan pinta on kova, tasainen ja märkänäkin luistamaton.

Suosittelun sisäänkäynnin yhteyteen luiskaa.

Ulko-oven edustan tasanne on suosituksen (vähintään 150cm x 150cm) mukainen.

Sisäänkäynnin edustan valaistus on riittävä, tasainen ja häikäisemätön.

Ulko-ovi on kevyt avata.

Ulko-oven kynnyksen on liian korkea.

Suosittelun ulko-oven kynnyksen poistamista tai luiskaamista.

Asunto sijaitsee kerrostalossa.

TYHJÄ

Käytössä on hissi.

Kulkuväylä pääsisäänkäynniltä hissille on esteetön.

Hissi on riittävän kokoinen.

Hissistä on asunnon ovelle esteetön kulku (ei tasoeroja).

Hissi kulkee kaikkiin kerroksiin.

TYHJÄ

Käytössä on kerrostalon portaat.

TYHJÄ

Kerrostalossa sijaitsevaan asuntoon on esteetön kulku (ei kynnyksiä).

Kerrostalossa sijaitsevan asunnon ovi on kevyt avata.

Asunnon yhteydessä on tuulikaappi.

TYHJÄ

Tuulikaapin lattiamateriaali on turvallinen liikkumiseen.

Tuulikaapin ja eteisen / sisätilan kynnyksen on liian korkea.

Suosittelun tuulikaapin ja eteisen / sisätilan välisen kynnyksen poistamista / luiska-
amista.

TYHJÄ

VAIHTOEHTOINEN SISÄÄNKÄYNTI

Asuntoon on vaihtoehtoinen, tasoeroton sisäänkäynti (ei luiskaa, ei portaita).

TYHJÄ

YLEISET SISÄTILAT

Sisätilojen kulkuväylien leveys on vähintään 90cm.

Kulkuväyliltä on poistettu vaaraa aiheuttavat tekijät.

Sisätilojen kulkuväylien lattiamateriaali on tasainen ja luistamaton.

Asunnon sisätilojen ovien leveys on suosituksen mukaiset (vähintään 80cm).

Suosittelen ovien leventämistä.

Sisätilojen kynnykset ovat liian korkeita.

Suosittelen sisätilojen kynnysten poistamista / luiskaamista.

Asunnon sisätilojen valaistus on tasainen ja häikäisemätön.

Asunnon sisätiloissa on portaita.

Portaissa on käsijohteet molemmilla puolilla.

Suosittelen portaisiin käsijohdetta / käsijohteita.

Portaiden lattiamateriaali on luistamaton.

Portaiden valaistus on tasainen ja häikäisemätön.

TYHJÄ

MAKUHUONE

Sänky on sopivalla korkeudella.

Suosittelen apuvälinelainaamosta sängyn jalkojen korottajia.

Suosittelen apuvälinelainaamosta sänkyyn kiinnitettävää ylösnousutukea.

Sängyn vieressä on tilaa liikkua suosituksen mukaisesti apuvälineen kanssa.

Yöaikana käytössä on yövalo.

TYHJÄ

WC-TILA

Wc-tilaan on esteetön (tasoeroton) pääsy.

Wc-tilan kynnykset on liian korkeat.

Suosittelen kynnyksen poistamista / luiskaamista.

Wc-oven sulkeminen ja avaaminen onnistuu kurkottelematta.

Suosittelen wc-tilaan tukikahvoja.

Wc-tilassa on korotettu wc-istuin.

Wc-tilan lattia on märkänäkin luistamaton.

Wc-tilassa on vapaata tilaa liikkumiseen suosituksen mukaisesti (pyörähdysympyrän suositus 130cm).

TYHJÄ

PESEYTYMISTILA

Peseytymistila sijaitsee wc-tilan yhteydessä.

Peseytymistilan kynnykset on liian korkeat.

Suosittelen peseytymistilan kynnyksen poistamista / luiskaamista.

Peseytymistilan ovi on leveydeltään suositusten mukainen (vähintään 80 cm.)

Suosittelen peseytymistilan oven leventämistä.

Peseytymistilan lattia on märkänäkin luistamaton.

Suosittelen peseytymistilaan tukikahvoja.

Suosittelen suihkutuolia.

TYHJÄ

KEITTIÖ

Keittiössä on riittävästi tilaa kulkemiseen.

Keittiössä on työtasoa riittävästi.

TYHJÄ.

ASUNNON MUUTOSTÖIDEN LUPA-ASIAT

Asiakas asuu vuokralla.

Lupa vuokranantajalta asunnon muutostöitä varten on huomioitu.

Asunto sijaitsee taloyhtiössä.

Taloyhtiön lupakäytäntö on huomioitu.

TYHJÄ

SÄHKÖISEN RAPORTOINTITYÖKALUN

RAPORTOINTIOMINAISUUDET:

Ei-ominaisuudet

PÄÄSISÄÄNKÄYNTI

Sisäänkäynti ei ole esteetön.

Sisäänkäynnin yhteydessä ei ole portaita.

TYHJÄ

TYHJÄ

Sisäänkäynnin yhteydessä olevissa portaissa ei ole käsijohteita molemmilla puolilla
Käsijohteet eivät jatku portaan päissä yli portaan alkamis- ja päättymiskohdan suosituksen (300mm) mukaisesti.

TYHJÄ

TYHJÄ

Luiska on liian jyrkkä.

Luiskan pintamateriaali on epätasainen ja/tai liukas.

Suosittelun sisäänkäynnin yhteyteen luiskaa.

Ulko-oven edustan tasanne ei ole suosituksen (150cm x 150cm) mukainen.

Suosittelun sisäänkäynnin edustan valaistuksen tarkistamista.

Ulko-ovi on raskas avata.

Ulko-oven kynnyksen korkeus on suosituksen mukainen (alle 2cm) /esteetön.

TYHJÄ

TYHJÄ

TYHJÄ

Käytössä ei ole hissiä.

Kulkuväylä pääsisäänkäynniltä hissille ei ole esteetön.

Hissi on liian pieni.

Kulkuväylä hissistä asunnon ovelle ei ole esteetön.

Hissi ei kulje kaikkiin kerroksiin.

TYHJÄ

TYHJÄ

TYHJÄ

Kerrostalossa sijaitsevan asunnon ovella on liian korkea kynnys.

Asunnon ovi on raskas avata.

TYHJÄ

TYHJÄ

Tuulikaapin lattiamateriaali ei ole turvallinen liikkumiseen.

Tuulikaapin ja eteisen / sisätilan välinen kynnys on suositusten mukainen (alle 2cm).

TYHJÄ

TYHJÄ

VAIHTOEHTOINEN SISÄÄNKÄYNTI

Asuntoon ei ole vaihtoehtoista, tasoerotonta sisäänkäyntiä.

TYHJÄ

YLEISET SISÄTILAT

Sisätilojen kulkuväylät eivät ole suositusten mukaisia (vähintään 90cm).

Sisätilojen kulkuväyliltä suositellaan poistamaan vaaraa aiheuttavat tekijät.

Sisätilojen kulkuväylien lattiamateriaali on epätasainen ja/tai liukas.

Asunnon sisätilan ovien leveydet eivät ole suositusten mukaisia (vähintään 80cm).

TYHJÄ

TYHJÄ

Sisätilojen kynnykset ovat suosituksen mukaisia (alle 2 cm).

TYHJÄ

Suosittelen asunnon sisätilojen valaistuksen parantamista.

TYHJÄ

Sisätilassa sijaitsevissa portaissa ei ole käsijohteita molemmilla puolilla.

TYHJÄ

TYHJÄ

Suosittellaan tarkistamaan portaiden valaistus.

TYHJÄ

MAKUUHUONE

Sänky ei ole sopivalla korkeudella.

TYHJÄ

TYHJÄ

Sängyn vieressä ei ole riittävästi tilaa liikkua apuvälineen kanssa.

Yöaikana käytettäväksi suositellaan yövaloa.

TYHJÄ

WC-TILA

Wc-tilaan ei ole esteetöntä (tasoerotonta) pääsyä.

Wc-tilan kynnyks on suositusten mukainen (alle 2cm) / esteetön.

TYHJÄ

Wc-oven sulkeminen ja avaaminen ei onnistu kurkottelematta.

TYHJÄ

TYHJÄ

Wc-tilan lattiamateriaali on liukas.

Wc-tilassa ei ole suosituksen mukaista vapaata tilaa liikkumiseen (pyörähdysympyrän suositus 130cm).

TYHJÄ

PESEYTYMISTILA

Peseytymistila ei sijaitse wc-tilan yhteydessä.

Peseytymistilan kynnyks on suositusten mukainen (alle 2cm) / esteetön.

TYHJÄ

Peseytymistilan ovi ei ole suositusten mukainen (vähintään 80cm).

TYHJÄ

Peseytymistilan lattiamateriaali on liukas.

TYHJÄ

TYHJÄ

TYHJÄ

KEITTIÖ

Keittiön kulkuväylät eivät ole suosituksen mukaiset.

Keittiössä ei ole työtasoa riittävästi.

TYHJÄ.

ASUNNON MUUTOSTÖIDEN LUPA-ASIAT

TYHJÄ

Lupaa vuokranantajalta ei ole huomioitu.

TYHJÄ

Taloyhtiön lupakäytäntöä asunnon muutostöitä varten ei ole huomioitu.

TYHJÄ

SÄHKÖINEN KOTIYMPÄRISTÖN KARTOITUSLOMAKE

Kysymysten vastausvaihtoehtona on Kyllä, Ei ja Ei koske. Lisäksi kysymyksiin voi kirjata lisätietoja.

SISÄÄNKÄYNTI

Onko sisäänkäynti tasoeroton (ei portaita, ei luiskaa)?

Onko sisäänkäynnin yhteydessä portaat?

Porrasaskelmien (nousujen) lukumäärä?

Onko portaissa käsijohteet molemmilla puolilla?

Jatkuuko käsijohteet portaan päissä yli portaan alkamis- ja päättymiskohdan? (suositus 30 cm)

Onko sisäänkäynnin yhteydessä luiska? (suositus kaltevuus enintään 8 %)

Suosittelko sisäänkäynnin yhteyteen luiskaa tai luiskan uusimista?

Onko ulko-oven edustan tasanne suosituksen mukainen?(vähintään 150 cm x 150 cm)

Onko ulko-oven kynnyksen korkeintaan 2 cm?

Sijaitseeko asunto kerrostalossa?

Onko käytössä hissi?

Onko hissille esteetön pääsy? (kulku sisäänkäynniltä hissille)

Muuta lisätietoa hissistä?

Onko käytössä portaat?

Lisätietoa portaista (esim. käsijohteiden ja kontrastiraitojen tarve?)

Onko asuntoon esteetön kulku ? (esim. tasoerot / kynnyksen korkeintaan 2 cm)

Onko sisäänkäynnin yhteydessä tuulikaappia?

Onko tuulikaapin lattiamateriaali turvallinen liikkumiseen?

Onko tuulikaapin ja eteisen välinen kynnyksen korkeintaan 2cm?

Muuta lisätietoa sisäänkäynnistä ja tuulikaapista?

YLEISET SISÄTILAT

Onko sisätilojen kulkuväylien leveys vähintään 90 cm?

Onko kulkuväyliltä poistettu vaaraa aiheuttavat tekijät? (esim. kompastumisvaaran aiheuttavat matot ja tavarat)

Onko asunnon sisätilojen ovet vähintään 80 cm leveitä?

Onko sisätilojen kynnykset korkeintaan 2 cm?

Onko asunnon sisätiloissa portaita?

Onko portaissa käsijohteet molemmilla puolilla?

Onko portaiden lattiamateriaali luistamaton?

Onko portaiden valaistus tasainen ja häikäisemätön?

Muuta lisätietoa sisätiloissa sijaitsevista portaista?

MAKUHUONE

Onko sänky sopivalla korkeudella?

Suosittelko sänkyyn kiinnitettävää ylösnousutukea?

Onko sängyn vieressä tilaa liikkua apuvälineiden kanssa? (suositus pyörähdysympyrä 130 cm)

Onko yövalo yöaikaan käytössä?

Muuta lisätietoa makuuhuoneesta?

WC-TILA

Onko wc-tilan kynnyksen korkeintaan 2cm?

Onko wc-tilassa suosituksen mukainen vapaa tila? (pyörähdysympyrä 130cm)

Onko wc-tilassa korotettu wc-istuin?

Suosittelko wc-tilaan tukikahvoja? (kommentoi tukikahvan sijainti)

Muuta lisätietoa wc-tilasta?

PESEYTYMISTILA

Sijaitseeko peseytymistila wc-tilan yhteydessä?

Onko peseytymistilan kynnyksen korkeintaan 2 cm?

Onko peseytymistilan ovi vähintään 80 cm leveä?

Suosittelko peseytymistilaan tukikahvoja?

Suosittelko suihkutuolia?

Muuta lisätietoa peseytymistilasta?

KEITTIÖ

Onko keittiössä suosituksen mukaisesti tilaa liikkua? (pyörähdysympyrä 130 cm)

Muuta lisätietoa keittiöstä?

ASUNNON MUUTOSTÖIDEN LUPA-ASIAT

Sijaitseeko asunto taloyhtiössä? (huomioi asunnon muutostöiden lupakäytäntö ja vuokranantajan lupa)